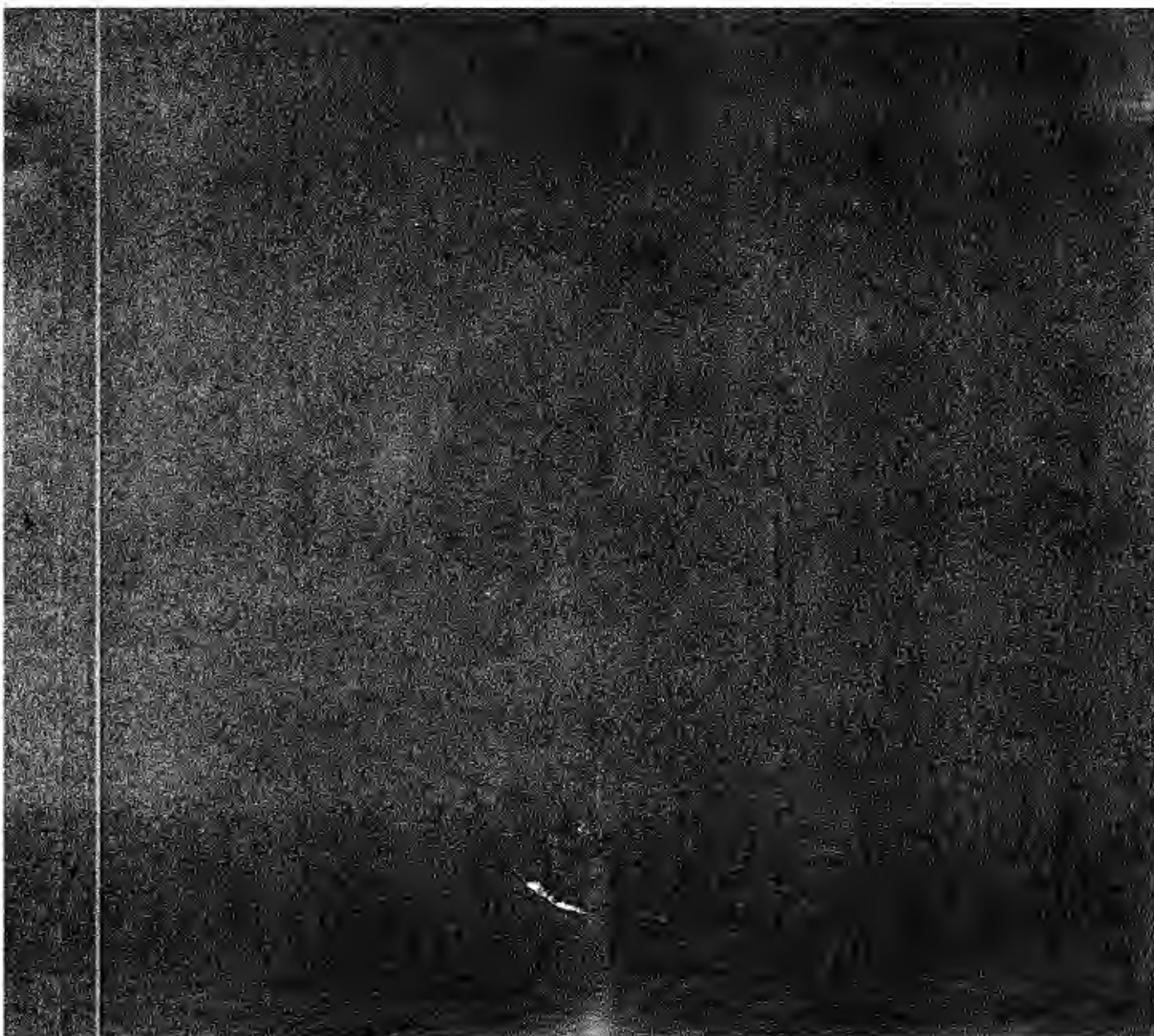

NOU

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

NOU 1981: 1

NOU

**Norges offentlige utredninger
1981**

Seriens redaksjon:
STATENS TRYKNINGSKONTOR

1. Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene
1981.
Forbruker- og administrasjonsdepartementet

NORGES OFFENTLIGE UTREDNINGER

NOU 1981: 1

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

RAPPORT NR 2, 1980

fra

Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene
Avgitt til Forbruker- og administrasjonsdepartementet
18. desember 1980.

UNIVERSITETSFORLAGET

OSLO — BERGEN — TROMSØ

ISBN 82-00-70609-5

FELLESTRYKK A.S, OSLO 1981

INNHold

	Side
Kap. 1. Inntektsutviklingen i 1980	5
1. Lønnsutviklingen	5
2. Inntektsutviklingen i jordbruket	9
3. Driftsresultatet i næringer utenom jordbruk og fiske	10
4. Utviklingen i disponibel realinntekt	10
Kap. 2. Prispolitikk og prisregulering	16
1. Prisregulering	16
2. Konsumprisindeksen	16
Kap. 3. Utviklingen i Norges konkurranseevne	19
1. Lønnskostnadene i industrien	19
2. Kursutviklingen for norske kroner	21
Kap. 4. Konjunktursituasjonen	25
1. Verdensøkonomien	25
2. Norsk økonomi	27

Forord

Forbruker- og administrasjonsdepartementet ba i brev av 7. oktober i år Det tekniske beregningsutvalg om å legge fram en rapport i høst. I følge brevet burde rapporten gi en ajourføring av oversiktene fra utvalgets rapport fra mars i år over utviklingen i inntekter, priser, konkurranseevne m.m., og ellers inneholde annet materiale som kunne være nyttig for partene i inntektsoppgjørene.

Utvalget legger her fram denne rapporten. Den har stort sett samme form som utvalgets foreløpige rapport foran inntektsoppgjørene 1980 fra i fjor høst. I den nye rapporten har utvalget ajourført de fleste oversikter over ulike økonomiske forhold fra mars-rapporten. Foruten utvalgets medlemmer har som vanlig medlemmenes rådgivere deltatt i arbeidet.

Siden forrige rapport har det skjedd et skifte i utvalget. Generalsekretær Paul M. Dalberg har gått ut av utvalget, og generalsekretær Hans Haga har kommet inn som ny fellesrepresentant for Norges Bonde- lag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

Oslo, 18. desember 1980

Odd Aukrust

Hallvard Borgenvik

Øistein Gulbrandsen

Hans Haga

Bernhard Nestaas

Lars Aarvig

KAPITTEL 1

Inntektsutviklingen i 1980

1. LØNNSUTVIKLINGEN

Inntektsstoppen som ble gjennomført fra 12. september 1978, satte sitt tydelige preg på lønnsutviklingen i 1979. For voksne arbeidere i industrien, transportvirksomhet og bygg- og anleggsvirksomhet steg den gjennomsnittlige timefortjeneste bare med 1,2 prosent fra 4. kvartal 1978 til 4. kvartal 1979. For funksjonærer i de tilsvarende næringer steg den gjennomsnittlige månedslønn for menn med 0,8 prosent fra 1. september 1978 til 1. september 1979, og for kvinner med 0,2 prosent.

Loven om inntektsstopp opphørte ved årsskiftet 1979/1980. For å sikre at den lave pris- og kostnadsstigningen som en kom ned på i 1979 kunne føres videre i 1980 ble LO og N.A.F. i november 1979 enige om en avtale gjeldende fram til tariffoppgjøret i 1980 hvor man søkte å sikre en kontrollert avvikling av inntektsstoppen i den del av det private arbeidslivet hvor LO og N.A.F. var tariffparter.

For lønnstakere som gikk inn under tariffavtaler hvor landsomfattende arbeidstaker- eller arbeidsgiverorganisasjoner var part, var det forutsatt at inntektsutviklingen i 1980 skulle fastsettes ved vanlige forhandlinger. For å hindre en eventuelt sterkere inntektsøkning for lønnstakergrupper som ikke falt inn under slike tariffavtaler, ble det i desember 1979 vedtatt en lov om inntektsregulering. Etter denne loven skulle det gis forskrifter for når og i hvilken utstrekning inntekten kunne økes for arbeidstakere som ikke var omfattet av tariffavtaler hvor landsomfattende arbeidstaker- eller arbeidsgiverorganisasjoner var part. Slike forskrifter om generell inntektsøkning ble gitt ved kgl. res. av 27. juni 1980. Forskriftene ga adgang til å gi lønnstillegg innen rammen av de tariffmessige tillegg som var gitt i hovedoppgjøret mellom LO og N.A.F. Ved bedrifter hvor det hadde vært vanlig praksis å følge reguleringene i tariffavtaler hvor andre landsomfattende arbeidstaker- eller arbeidsgiverorganisasjoner var part, f.eks. oppgjøret for de statsansatte, ble det åpnet adgang til lønnsregulering innen rammen av disse oppgjørene.

Lønnsstatistikken for 1. kvartal 1980 viste

en stigning i timefortjenesten på 2,7 prosent for voksne mannlige arbeidere i industri, transportvirksomhet og bygg- og anleggsvirksomhet siden 1. kvartal 1979. For kvinnelige arbeidere utgjorde den tilsvarende stigning 3,5 prosent. I industrien alene steg timefortjenesten i dette tidsrommet med 3,0 prosent for voksne arbeidere. Denne stigningen kan delvis tilbakeføres til lokale lønnsreguleringer i begynnelsen av 1. kvartal 1980, men forskyvninger i det statistiske materialet, lønns-systemer o.l., kan også ha spilt inn.

Inntektsoppgjøret mellom LO og N.A.F. våren 1980 ble lagt opp som et samordnet forbundsvis oppgjør hvor også staten skulle komme inn som part i oppgjøret. Det var forutsetningen at hovedorganisasjonene skulle komme fram til en økonomisk ramme for oppgjøret. Fordelingen av rammen skulle være gjenstand for forhandlinger mellom de enkelte forbund og respektive arbeidsgivermotparter. Disse forhandlingene skulle skje på et fritt grunnlag innen rammen av Arbeidstvistloven, dvs. at det også kunne komme til streik og lock-out under de forbundsvise tilpasningsforhandlingene. Denne oppgjørsformen førte til en lengre forhandlingsperiode enn vanlig.

Etter brudd i forhandlingene mellom hovedorganisasjonene om den økonomiske rammen og senere mekling, satte Riksmeklingsmannen 16. april fram et forslag som ble anbefalt av partenes forhandlere og vedtatt ved uravstemning 25. juni. Meklingsforslaget ble antatt å ville føre til en årslønnsvekst på 8 prosent fra 1979 til 1980 inklusive en lønnsglidning på 3 prosent. Det var regnet med et lønnsoverheng i dette tidsrommet på 0,6 prosent og at det generelle tillegget og lavlønns tilleggene ville slå ut med henholdsvis 3,9 prosent og 0,5 prosent. Pr. 1. april 1980 utgjorde det generelle tillegget kr. 1,79 pr. time eller 5,2 prosent og lavlønns tillegget 33 øre pr. time i gjennomsnitt. Garantitilleggene pr. 1. oktober 1980 ble antatt å øke gjennomsnittsfortjenesten med ca. 5 øre pr. time.

Meklingsforslaget etablerte en lavlønnsordning basert på lavlønns tillegg og en garantiordning. Beregningsgrunnlaget for tilleggene

var gjennomsnittlig timefortjeneste eksklusive overtidstillegg, skifttillegg o.l. for voksne arbeidere i industrien, mens fordelingen av tilleggene ble gjennomført bedriftsvis. Lavlønns-tillegget ble gitt i bedrifter hvor fortjenestenivået i 3. kvartal 1979 lå lavere enn 90 prosent av beregningsgrunnlaget. Lavlønnsstillegget varierte fra kr. 3,00 pr. time i bedrifter hvor fortjenestenivået lå lavere enn 75,0 prosent av beregningsgrunnlaget til kr. 0,50 pr. time i bedrifter hvor fortjenestenivået lå mellom 88,0 og 89,9 prosent av beregningsgrunnlaget. Pr. 1. oktober ble fortjenestenivået regulert opp til 85 prosent av beregningsgrunnlaget, dvs. opp til kr. 31,14, i bedrifter hvor lønnsnivået lå lavere i 2. kvartal 1980.

Finansieringen av lavlønnsordningen skjer ved at de bedrifter hvor lavlønnsordningen ble effektiv, bidrar til ordningen med lønnstillegg som totalt tilsvare halvparten av de samlede kostnader, mens den annen halvdel dekkes ved bidrag fra samtlige arbeidstakere. Arbeidstakernes bidrag innbetales til et lavlønnsfond som er hjemlet i hovedoppgjøret mellom LO og N.A.F.

Bedriftenes bidrag til lavlønnsstillegget pr. 1. april 1980 og garantitillegget pr. 1. oktober 1980 er maksimert til 88 øre pr. time, mens arbeidstakerne trekkes med 19 øre pr. lønnet time fra 1. april 1980. For lavlønnsstillegg som utbetales av bedriften utover 88 øre pr. time, ytes refusjon fra lavlønnsfondet. Det er en forutsetning for lavlønnsordningen at partenes bidrag justeres pr. 1. april 1981 basert på prinsippet om at partene fra 1. april 1980 og ut tariffperioden hver skal dekke halvparten av utgiftene til lavlønnsordningen.

Etter drøftelser med representanter for Finansdepartementet og Skattedirektøren kom partene fram til enighet om en ordning som tok sikte på å forenkle administrasjonen av lønnstrekket på 19 øre pr. time. Selve trekket foretas i tariffavtalene og holdes således utenfor lønningsregnskapene. Trekkbeløpet skal derfor ikke medtas i lønnsinnberetningene til ligningsmyndighetene ved årets slutt. Arbeidstakerne betaler ikke inntektsskatt eller medlemspremie til folketrygden av trekket, og beløpet teller ikke med i pensjonsgivende inntekt. På den annen side betaler de arbeidstakere som mottar lavlønns- og garantitillegg som finansieres av lønnstrekkene, inntektsskatt og medlemspremie til folketrygden av tilleggene. Dette medfører at det generelle lønnstillegget på kr. 1,79 pr. time slår ut med kr. 1,60 pr. time i lønnsstatistikken, mens man på den annen side får med lavlønnsstilleggene

som finansieres av lønnstrekkene på 19 øre pr. time.

Foruten lavlønnsordningen var lønnsglidningen det vanskeligste spørsmål under meklingen. I Riksmeklingsmannens forslag heter det:

- «1. N.A.F. og LO er enige om at det er nødvendig å styrke produktiviteten i norsk arbeidsliv for å bedre bedriftenes konkurransevne og dermed sikre sysselsettingen. Hovedorganisasjonene vil derfor understreke at avtaler som medfører regulering av fortjenestenivået skal knyttes til bedriftenes reelle økonomiske stilling og produktivitetsutvikling. Partene er videre enige om at det må være en målsetning at man for årene fremover har som utgangspunkt å bedre vår konkurransesituasjon.
2. Lønnsglidning er definert som fortjenesteutvikling som ikke direkte følger av de sentrale lønnsforhandlingene. Generelt tillegg, lavlønnsstillegg og garantitillegg er således ikke å anse som lønnsglidning. Partene er enige om at lønnsglidningen i løpet av 1980 ikke skal overstige 3 prosent i gjennomsnitt. Partene vil i fellesskap nøye følge denne utvikling, se punkt 3. I denne forbindelse er partene enige om at det i tillegg til de sentrale forhandlingene i avtaleperioden bare skal være adgang til lokale forhandlinger én gang i hvert avtaleår, og dersom lønnsglidningen i 1980 blir større enn 3 prosent i gjennomsnitt, skal det for 2. avtaleår innføres et «tak» på glidningen. Størrelsen på dette «taket» blir i så tilfelle å forhandle om sentralt pr. 1. april 1981. Grunnlaget for beregningen av lønnsglidningen er LO/N.A.F.-området eksklusive offshoretillegg.
3. Lønnsøkning blir statistisk i noen tilfelle registrert som lønnsglidning på grunn av strukturelle forskyvninger i statistikken ved overgang av arbeidstakere fra bedrifter med lavere til høyere fortjeneste, økt bruk av ulempetillegg m.v. LO og N.A.F. er enige om å sette ned et utvalg som nærmere analyserer endringer i fortjenesteforholdene som fremgår av kvartalsstatistikken for arbeidere i det private arbeidsliv. Utvalget vil også nøye følge lønnsutviklingen i bedriftene gjennom perioden, se punkt 2. Det forutsettes at begge parter har samme tilgang til det statistiske materialet.»

I siste fase av meklingen om den økonomiske ramme fikk partene en avklaring med myndighetene om statens bidrag til inntektsoppgjøret. Ialt gikk staten inn med et bidrag på 1,4 milliarder kroner hvorav vel halvparten gikk til skattelettelser, mens det resterende gikk til sterk øking av barnetrygden. Når det gjaldt inntektsskatten, ble den redusert med et beløp som tilsvarte 0,6 prosent av pensjonsgivende inntekt i 1980. Dette medførte at skattetrekkene kunne reduseres med 1,0 prosent av pensjonsgivende inntekt fra 1. juli. Samtidig ble fradragsretten for kontingenter til arbeids-

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

taker- og arbeidsgiverorganisasjoner hevet. Det skattefrie beløp for fagforeningskontingent ble hevet fra kr. 1 400 til kr. 1 800 pr. år og skattefri kontingent til arbeidsgiverorganisasjoner ble hevet fra 3 til 4 promille av utbetalt lønn i bedriftene.

På grunn av den sene svaravgivelsen for tariffoppgjøret, 25. juni 1980, er det bare en mindre del av de tariffmessige tilleggene fra 1. april som er kommet med i lønnsstatistikken for arbeidere for 2. kvartal 1980. Denne statistikken viser en stigning i den gjennomsnittlige timefortjeneste på 5,0 prosent for menn og 5,7 prosent for kvinner siden 2. kvartal 1979.

Tariffrevisjonen i år og erklæringstillegget i landtransporten slår i dette tidsrommet ut med en lønnsøkning på henholdsvis 1,1 prosent og 1,4 prosent for menn og kvinner. Tariffrevisjonen alene har slått ut med 32 øre pr. time for menn og 38 øre pr. time for kvinner eller med vel $\frac{1}{6}$ av de tariffmessige tilleggene pr. 1. april i år. Det vesentlige av disse tilleggene kommer med i lønnsstatistikken for 3. kvartal 1980 som etterbetalinger for 2. kvartal. Som det fremgår av tabell 1.a utgjorde lønnsglidningen i dette tidsrommet på ett år 3,9 prosent for menn og 4,3 prosent for kvinner.

I industrien alene steg den gjennomsnittlige timefortjeneste i tidsrommet 2. kvartal 1979 til 2. kvartal 1980 med 5,5 prosent for menn og 5,4 prosent for kvinner. Samtidig slo de tariffmessige etterbetalingene fra 1. april ut med gjennomsnittlig 38 øre pr. time for menn og 39 øre pr. time for kvinner eller med henholdsvis 1,0 og 1,3 prosent.

I industrien vil utslaget i 2. kvartal 1980 av det generelle tillegget og lavlønnsstillegget pr. 1. april utgjøre ca. kr. 1,87 pr. arbeidet time (eksklusive trekket på 19 øre pr. time og virkningen av prosenttilleggene for overtid, skift o.l.) for voksne arbeidere. Korrigeres lønnsstatistikken for disse tilleggene, utgjør lønnsøkningen ca. 9,5 prosent for menn og ca. 10,2 prosent for kvinner fra 2. kvartal 1979 til 2. kvartal 1980.

Den foreløpige lønnsindeksen for arbeidere i industrien for 3. kvartal 1980 viste en lønnsøkning (inklusive etterbetalinger) på 16,3 prosent for menn og 19,6 prosent for kvinner siden 3. kvartal 1979. Eksklusive etterbetalingene utgjorde stigningen 11—12 prosent for menn og ca. 13 prosent for kvinner. Forutsatt den samme stigningstakt fra 4. kvartal 1979 til 4. kvartal 1980, vil lønnsøkningen for industriarbeidere utgjøre 9,0 til 9,5 prosent fra 1979 til 1980.

Denne stigningen må ikke forveksles med

de forutsetninger LO og N.A.F. la til grunn under våroppgjøret. Det er flere grupper som omfattes av dette oppgjøret. Det vises også til forutsetningene om lønnsglidning i forslaget fra Riksmeklingsmannen.

I bygg- og anleggsvirksomhet steg den gjennomsnittlige timefortjeneste eksklusive betaling for hellig- og feriedager o.l. med 5,0 prosent fra 2. kvartal 1979 til 2. kvartal 1980. De tariffmessige tilleggene slo i dette tidsrommet bare ut med 14 øre pr. time eller en lønnsøkning på 0,3 prosent. I anleggsvirksomhet er imidlertid det vesentlige av det generelle tillegget brukt til formål som ikke slår ut i lønnsutbetalinger og dermed kommer med i lønnsstatistikken. Det generelle tillegget er bl.a. brukt til å dekke utgifter til sengetøy, hjemreiser, kokkelagsordninger o.l.

For funksjonærer i industrien, transportvirksomhet og bygg- og anleggsvirksomhet steg den gjennomsnittlige månedslønn med 13,7 prosent for menn og 16,7 prosent for kvinner fra 1. september 1979 til 1. september 1980. For de fleste funksjonærene i disse næringene kunne lønnstilleggene først gis da forskriftene i henhold til inntektsreguleringsloven forelå i slutten av juni. Lønnstilleggene er imidlertid i endel tilfelle gitt tilbakevirkende kraft fra 1. mai 1980. Lønnsjusteringene for funksjonærene i disse næringene antas derfor å ha slått ut med en inntektsøkning på ca. 8,2 prosent fra 1979 til 1980. Ut fra tilsvarende forutsetninger for funksjonærene i ledende stillinger, er inntektsøkningen for disse i samme tidsrom anslått til 7,5 prosent.

I hoteller og restauranter steg den gjennomsnittlige månedsfortjeneste for heltidsansatte månedslønnede med 2,4 prosent både for menn og kvinner fra april 1979 til april 1980. For heltidsansatt prosentlønn serveringspersonale steg den gjennomsnittlige dagsfortjeneste med 6,3 prosent for voksne menn og med 8,0 prosent for voksne kvinner fra perioden 1. november 1978—30. november 1979 til perioden 1. november 1979—30. april 1980. Under inntektsoppgjøret 1980 ble det gitt et lønnstillegg på ca. 14 prosent til de månedslønnede i tariffområdet mellom N.A.F. og LO. På grunn av avstemningsfristen 25. juni kom dette beløp ikke med i lønnsstatistikken for april 1980. Garantibeløpet pr. 1. oktober 1980 slår i hoteller og restauranter ut med en lønnsøkning på ca. 5,4 prosent.

I bankvirksomhet steg den gjennomsnittlige månedsfortjeneste med 2,0 prosent for menn og med 3,2 prosent for kvinner fra september 1978 til september 1979. Fra 1. mai 1980 ble det gitt et tariffmessig generelt til-

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

legg på 10,5 prosent og fra 1. oktober et lavlønns tillegg som varierte fra kr. 2 700 i lønnsstrinn 1 til kr. 300 i lønnsstrinn 9 og som i 1980 slår ut med en gjennomsnittlig lønnsøking på 0,2 prosent. Dessuten er den kortere arbeidstid i bankene om sommeren utvidet med 14 dager

og julegratialet er erstattet med en tariffbestemmelse om en halv måneds lønn i desember. Det generelle tillegget slår ut med en lønnsøking på 7,0 prosent fra 1979 til 1980. I tillegg kommer de øvrige endringene samt lønnsglidningen.

Tabell 1.a Lønnsutviklingen for voksne arbeidere i industri, bygg- og anleggsvirksomhet og transportvirksomhet. Endring i pst. fra samme kvartal året før

		Lønnsøking pr. time	Herav:	
			Tariffmessig øking	Lønns- glidning
Menn				
1979	1. kvartal	6,0	2,1	3,9
	2. kvartal	4,5	0,4	4,1
	3. kvartal	1,9	0,3	1,6
	4. kvartal	1,2	0,0	1,2
1980	1. kvartal	2,7	0,3	2,4
	2. kvartal	5,0	1,1	3,9
Kvinner				
1979	1. kvartal	6,4	2,5	3,9
	2. kvartal	4,4	0,1	4,3
	3. kvartal	0,9	0,1	0,8
	4. kvartal	1,1	0,0	1,1
1980	1. kvartal	3,5	0,0	3,5
	2. kvartal	5,7	1,4	4,3

Kilde: N.A.F.'s lønnsstatistikk.

Beregningsgrunnlag: Gjennomsnittlig timefortjeneste ekskl. betaling for helligdager, feriepenger o.l.

I forsikringsvirksomhet steg den gjennomsnittlige månedfortjeneste for menn med 0,5 prosent og for kvinner med 0,1 prosent fra september 1978 til september 1979. Fra 1. mai 1980 ble det gitt et tariffmessig lønnstillegg innenfor en ramme på 9,0 prosent inntektsøking fra 1979 til 1980. Det generelle tillegget pr. 1. mai 1980 utgjorde 11,9 prosent foruten at det ble gitt et lavlønns tillegg som gjennomsnittlig slo ut med en lønnsøking på 0,5 prosent. Det ble forutsatt en lønnsglidning på 1,2 prosent.

I varehandelen steg den gjennomsnittlige månedfortjeneste for menn med 7,2 prosent og for kvinner med 8,0 prosent fra mars 1978 til september 1979. I dette tidsrommet ble det fra 1. april 1978 gitt et tariffmessig lønnstillegg i varehandel på kr. 206 pr. måned som ga en lønnsøking på ca. 3,8 prosent.

Under tariffrevisjonen i varehandelen i 1977 ble partene enige om en lønnsutviklingsgaranti som tok sikte på å redusere forskjellen i lønnsnivået mellom de ansatte i varehandelen og arbeiderne i industrien. Fortjenestenivået for

de ansatte i varehandelen skulle etter hvert heves slik at de nådde 95 prosent av gjennomsnittslønnen for industriarbeidere.

Det ble avtalt at garantitillegg skulle gis pr. 1. april 1979 og 1. april 1980. På grunn av inntektsstoppen ble garantitillegget, som skulle vært gitt 1. april 1979, skjøvet fram til 1. januar 1980. Det ble da gitt et tillegg på kr. 114 pr. måned. Det siste opptrappingstillegget skulle gis pr. 1. april 1980. Under inntektsoppgjøret våren 1980 konstaterte imidlertid partene i varehandelen at det mellom N.A.F. og LO ble gjennomført en lavlønnsordning med et annet innhold enn lønnsutviklingsgarantien i varehandelen. Partene ble derfor enige om å drøfte spørsmålet om hvilke typer lønnsutviklingsgaranti som skulle gjelde i varehandelen ved tariffrevisjonen våren 1982.

Fra 1. april 1980 ble det i varehandelen gitt lønnstillegg til arbeidstakere med personlig lønn som varierte fra 13,0 prosent til 8,5 prosent. Minstelønnsatsene ble hevet med 15–18 prosent. Gjennomsnittlig utgjorde lønnstilleggene 11,9 prosent.

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

I utenriks sjøfart steg månedsfortjenesten for voksne sjøfolk med gjennomsnittlig 7,7 prosent fra mars 1978 til mars 1979 og med 5,3 prosent fra mars 1979 til mars 1980. En vesentlig del av dette skriver seg fra betaling for arbeid utover normal tid. I perioden mars 1979—mars 1980 har det ikke vært regulering av selve hyrene. Overenskomsten for sjøfolk på skip i utenriks sjøfart har utløp 31. oktober 1980. Forhandlinger om ny overenskomst er i gang.

For voksne sjømenn i innenriks sjøfart var det en ubetydelig endring i lønnsnivået fra november 1978 til november 1979. Under tariffoppgjøret våren 1980 ble det gitt et generelt tillegg på kr. 1,79 og et lavlønns-tillegg på kr. 3,— pr. time. Etter trekk av 19 øre pr. time til Lavlønnsfondet og visse overføringer ble månedshyren fra 1. april 1980 hevet med kr. 770,—. Garantitillegget pr. 1. oktober slo ytterligere ut med en heving på kr. 690,—. For voksne sjømenn i innenriksfart vil derfor månedshyren stige med 15—16 prosent fra 1979 til 1980 og for matroser med 19—20 prosent.

For arbeidstakere i statsforvaltningen var det ubetydelige endringer i lønnsnivået i den tiden inntektsstoppen varte. Fra 1. oktober 1978 til 1. oktober 1979 var det en statistisk nedgang i lønningene på 0,7 prosent. Dette kan ha sammenheng med endringer i statistikkgrunnlaget i perioden. Det ble ikke foretatt lønnsregulering for noen grupper statstilsatte i den tiden inntektsstoppen virket. For tidsrommet 1. oktober 1979 til 1. oktober 1980 foreligger det ikke statistikk ennå. Statens Sentrale Tjenestemannsregister som omfatter ca. 165 000 statstilsatte, vil kunne gi opplysninger om lønnsutviklingen i dette tidsrommet i løpet av januar 1981.

Lønnsendringer for statstilsatte i 1980 er i det alt vesentlige knyttet til tariffrevisjonen pr. 1. mai 1980. Den årlige lønnsglidningen i staten er meget liten — vanligvis har den variert mellom 0 og 1 prosent.

1. mai 1980 ble det gitt et generelt tariff-tillegg på 11,3 prosent. I den samlede rammen som var på 13,6 prosent, inngikk også et variabelt kronetillegg i lønnstrinnene 12 til 20 og en lavlønnsordning for de som var på ulike lønnsstiger fra lønnstrinn 5 til 13. Dette utgjorde tilsammen 1,5 prosent. Den økonomiske ramme omfattet også justeringer og normeringer med 0,8 prosent.

Veksten i årslønn fra 1979 til 1980 ventes å bli i overkant av 9 prosent i gjennomsnitt for alle ansatte, altså om lag det samme som tarifftilleggene er beregnet å utgjøre på års-

Økonomisk ramme ved tariffrevisjonen 1. mai 1980:

	Pr. 1. mai	På årsbasis
Generelt tillegg	11,3 %	7,53 %
Lavlønns- og krone- tillegg	1,5 %	1,00 %
Justeringer/normeringer	0,8 %	0,53 %
	13,6 %	9,06 %

basis. Som nevnt ovenfor ble det i statistikken registrert en nedgang i lønnsnivået fra 1. oktober 1978 til 1. oktober 1979, og det regnes derfor med at lønnsnivået ved siste årsskiftet lå noe lavere enn gjennomsnittsnivået for 1979. Dette antas å ha blitt oppveid av lønns-glidningen gjennom 1980.

Årslønnsveksten vil i noen grad variere mellom de ulike grupper ansatte:

	Gj.snittlig årslønn 1980 (ca.) kr.	Vekst fra 1979 %
Kontorass./kontorfullm. ...	64 800	9,5
Fagarbeidere i Televerket og NSB	75 900	9,0
Saksbehandlere ¹⁾	95 000	8,5
Ekspedisjonssjef/underdir./ byråsjef	145 600	8,0

¹⁾ Omfatter administrasjonssekretær, førstesekretær, konsulent og førstekonsulent.

De tilsatte i skoleverket fikk de samme lønsmessige forbedringer som statstilsatte pr. 1. mai 1980. Også i skoleverket vil tariff-tilleggene gi uttrykk for den lønnsutviklingen som kan forventes i 1980, siden lønns-glidningen i dette området, som for øvrig i den offentlige sektor, er meget beskjeden. Lønnsstatistikken for ca. 70 000 tilsatte i skoleverket viste en lønnsutvikling på 1,0 prosent fra 1. oktober 1978 til 1. oktober 1979. Lønnsstatistikk pr. 1. oktober 1980 for denne gruppen vil foreligge i siste halvdel av januar 1981.

2 INNTEKTSUTVIKLINGEN I
JORDBRUKET

Jordbruksavtalen 1978—80 utløp 30. juni 1980. I forhandlingene om ny avtale ble partene ikke enige om inntektsrammen og Regjeringen valgte å be Stortinget avgjøre inntektsrammens størrelse. Stortinget fastsatte rammen til 1 450 mill. kroner for første avtaleår

og ha partene forhandle om fordelingen av rammen på priser og tiltak. Forhandlingene førte 9. juli til et anbefalt forslag til avtale for tidsrommet 1. juli 1980—30. juni 1981. Sett i sammenheng med det foreløpige oppgjøret pr. 1. april 1980, faller omtrent halvparten av tilleggene i løpet av perioden 1. januar 1980—30. juni 1981 på markedspriser og omtrent halvparten dekkes over statsbudsjettet.

Den beregnede veksten i jordbruksinntektene avhenger noe av hvilke inntektsbegrep og kilder som legges til grunn. I utvalgets rapport fra mars i år ble det gitt tall fram til 1979 basert på totalregnskapet for jordbruket. Budsjettmemndas sekretariat har ajourført tallene fram til 1980. Det må imidlertid understrekes at beregningsgrunnlaget på det nåværende tidspunkt er ufullstendig slik at beregningene er meget foreløpige og kan bli justert senere.

Under forutsetning om «normalårsavlinger» er økingen i vederlag til arbeid og egenkapital pr. årsverk beregnet til 5,3 pst. fra 1978 til 1979 og til 7,8 pst. fra 1979 til 1980. Tilleggene ved jordbruksavtalen 1978 og 1980 er regnet inn, og de beregnede kostnadene i perioden 1978—80 er trukket fra.

Det foreligger også beregninger for 17 modellbruk. Disse beregningene bygger på samme produksjon i 1980 som i 1978, og et uveid gjennomsnitt for modellbrukene viser en stigning i inntekten på ca. 3½ pst. fra 1978 til 1979 og ca 7½ pst. fra 1979 til 1980.

I praksis vil det imidlertid skje endringer i produksjonen, og det foretas tilpasninger som bidrar til å heve inntektene pr. årsverk, dvs. det skjer produktivitetsforbedring. Anslag på produktivitetsveksten er usikker. I St.prp. nr. 125 for 1979—80, Om inntektsoppgjøret våren 1980 m.m., er 800—900 kroner pr. årsverk nevnt som anslag for to-årsperioden 1978—80.

Med dette anslaget for produktivitetsveksten økte inntektene på modellbrukene med ca. 4½ pst. fra 1978 til 1979 og med vel 8 pst. fra 1979 til 1980. De enkelte modellbruk vil kunne avvike fra disse gjennomsnittstallene, noen vil ha sterkere vekst, mens andre har svakere vekst.

Budsjettmemnda arbeider med å finne fram til et veid gjennomsnitt for modellbrukene. Arbeidet er ikke ferdig. Utvalget vil understreke at det ikke kan ta nærmere standpunkt til hvordan tallene ovenfor samsvarer med den faktiske utviklingen i jordbruket.

3 DRIFTSRESULTAT I NÆRINGER UTENOM JORDBRUK OG FISKE

Det foreligger ikke nye tall for driftsresultatene (inntekt av kapital og av eget arbeid).

Utvalget regner med å legge fram et nytt materiale i den endelige rapporten foran inntektsoppgjørene våren 1981.

4 UTVIKLINGEN I DISPONIBEL REALINNTÉKT

Beregningsutvalget har utført beregninger over utviklingen i disponibel realinntekt — inntekter etter fradrag for skatt og korrigert for prisendringer — for industriarbeidere, industrifunksjonærer, lønnstakere i statlig virksomhet, trygdetakere med minstepensjon og yrkesutøvere i jordbruket.

Det knytter seg usikkerhet til anslagene for inntektsutviklingen i 1980. Utvalget regner med å kunne legge fram nye opplysninger om den nominelle inntektsutviklingen i 1980 i sin endelige rapport foran inntektsoppgjørene i 1981.

De beregninger som er utført gjelder følgende grupper:

- Lønnstakere med inntekt i 1980 på 60 000 kroner, der inntekten før skatt i 1980 forutsettes å ha utviklet seg som for lavlønnsbedrifter (med lavlønns tillegg og tillegg under garantiordningen for LO/N.A.F.-området).
- Lønnstakere med inntekt i 1980 på 60 000 kroner, 70 000 kroner, 80 000 kroner og 90 000 kroner, der inntekten før skatt forutsettes å ha utviklet seg som gjennomsnittlig årslønn for voksne industriarbeidere etter N.A.F.'s statistikk.
- Lønnstakere med inntekt i 1980 på 90 000 kroner, 125 000 kroner, 150 000 kroner og 175 000 kroner, der inntekten før skatt forutsettes å ha utviklet seg som gjennomsnittlig årslønn for funksjonærer i ledende stillinger etter N.A.F.'s statistikk.
- Trygdetakere med minstepensjon.
- Lønnstakere med inntekt i 1980 og med en inntektsutvikling som svarer til visse stillingsgrupper i statlig virksomhet.
- Yrkesutøvere i jordbruket med inntekt i 1980 på 60 000 kroner, 75 000 kroner og 90 000 kroner og med et inntektsforløp før skatt som er satt lik utviklingen i vederlag til arbeid og egenkapital pr. årsverk etter tall fra Budsjettmemnda for jordbruket.

For andre enn trygdetakerne er beregningene utført for enslige inntektstakere og for inntektstakere som forsørger ektefelle og henholdsvis to og fire barn under 17 år. Den nominelle disponible inntekten beregnes ved at en trekker inntektsskatter og trygdepremier fra inntekten, samtidig som en for barnefamilier tar hensyn til forsørgerfradraget og bar-

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

nettrygden. En kommer deretter fram til den disponible realinntekten ved å deflatere den nominelle disponible inntekten med konsumprisindeksen. I kapittel 2 om prisutviklingen er prisstigningen anslått til 10,2 prosent.

I tillegg til disse skatte- og trygderegler er det innarbeidet virkninger av mer spesielle økonomiske ordninger som er innført i de senere årene og som i prinsippet vil påvirke utviklingen i kjøpekraften. Dette gjelder bl.a. virkninger av lettelsene i skattleggingen av boliger og bankinnskott, fradragsrett for fagforeningskontingent, utviding av skattefri banksparing og virkninger av sjukelønnsordningen. Det må understrekes at en rekke av de anslåtte virkningene som beregningsmessig er lagt til grunn for flere av disse ordningene, er usikre.

For 1980 har en innarbeidet det statlige bidrag til vårens inntektsoppgjør. Dette består av et fradrag i skatten på 0,6 pst. av pensjonsgivende inntekt og økt barnetrygd med 900 kroner pr. barn fra 1. mai. I beregningene har en imidlertid ikke tatt hensyn til at det også er foreslått at den øvre grense for fagforeningskontingenter som kan trekkes fra i inntekten, skal økes med 400 kroner til 1 800 kroner. Denne regelen vil antakelig få begrenset virkning i 1980. For de som kan utnytte regelen endringen maksimalt, vil det kunne bety en endring i disponibel realinntekt på 0,2–0,3 prosentenheter fra 1979 til 1980.

Endringer i disponibel realinntekt gir uttrykk for endringer i den reelle inntekt inntektstakere har etter at skatten er betalt. Dette beregnes ved å korrigere veksten i den disponible inntekten for prisstigningen. Beregningene av skattene er foretatt under generelle forutsetninger. For den enkelte vil mer individuelle forhold være av betydning, eksempelvis i hvilken utstrekning en har fradrag for gjeldsrenter og andre fradrag utenom minstefradraget. For stønader har en bare tatt hensyn til barnetrygden.

Det er grunn til å understreke at endringene i disponibel realinntekt ikke uten videre gir noe fullgodt uttrykk for endringene i en persons levestandard eller levekår, selv om den er en viktig levekårskomponent. Også fellesforbruket i form av undervisning, helsestell, sosiale ytelser og velferdstiltak fra arbeidsgiver utenom lønnsutbetalingene er av stor betydning for levekårene.

Beregningene bygger på en rekke forenklede forutsetninger og må brukes med varsomhet. I utvalgets tidligere rapporter er gjort nærmere rede for de forutsetninger som er lagt til grunn og ulike forbehold som må tas ved bruken av tallene. Det vises til rapport nr. 1,

mars 1980 fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene. (NOU 1980: 16).

Lønnstakere i industrien

Fra 1979 til 1980 har en regnet med 9 pst. vekst i årslønn for voksne industriarbeidere i gjennomsnitt. I tillegg er det foretatt en særskilt beregning for å belyse virkningen av lavtlønnsoppgjøret; her er det regnet med en årslønn i 1980 på 60 000 kroner og en lønnsvekst på 15 prosent fra 1979–80. For funksjonærer i ledende stillinger er det i samme tidsrom regnet med en årslønnsvekst på 7,5 pst.

I tabell 1.b er det vist den nominelle lønnsutviklingen før skatt for lønnstakere i industrien som inngår i beregningene.

Tabell 1.b Utviklingen i nominell lønnsinntekt før skatt 1970–1980 for lønnstakere i industrien

	Årslønn for voksne industriarbeidere (gj.sn. menn og kvinner N.A.F.'s statistikk)		Årslønn for funksjonærer i ledende stillinger (N.A.F.'s statistikk)	
	Indeks 1970=100	Årlig %o-vis endring	Indeks 1970=100	Årlig %o-vis endring
1971	111,9	11,9	108,8	8,8
1972	121,9	8,9	115,2	5,9
1973	134,8	10,6	127,0	10,2
1974	158,2	17,4	143,5	13,0
1975	189,7	19,9	163,4	13,9
1976	211,6	11,5	183,8	12,5
1977	230,5	8,9	202,2	10,0
1978	248,4	7,8	219,7	8,7
1979	255,9	2,9	225,2	2,5
1980	278,9	9,0	242,1	7,5
1970–73		10,5		8,3
1973–77		14,4		12,3
1977–80		6,6		6,2
1970–80		10,8		9,2

Av tabell 1.c går det fram at skattesystemet og økt barnetrygd i disse beregningene bidrar til en sosial profil fra 1979–1980. Barnefamilier med gjennomsnittsinntekt og inntektsutvikling som i gjennomsnitt for industriarbeidere får en moderat øking i sin kjøpekraft fra 1979 til 1980, mens høyere inntekter får nedgang.

Lavtlønnsoppgjøret vil bidra til forsterket utjamning. Det er neppe tvil om at lavtlønnsgruppene gjennomgående kommer vesentlig bedre ut enn de med inntekter omkring gjennomsnittet.

Tabell 1.c Endring i disponibel realinntekt 1970—80 for lønnstakere i industrien.
Årlig prosentvis endring

Inntekt 1980:	1970-1980	1970-1973	1973-1977	1977-1980	1977-1978	1978-1979	1979-1980
Med lønnsutvikling som for lavlønsbedrifter:							
60 000 kroner i 1980							
Enslig							2,4
Ektepar med 2 barn							5,0
Ektepar med 4 barn							5,8
Med lønnsutvikling som i gjen- nomsnitt for industriarbeidere:							
60 000 kroner i 1980							
Enslig	1,8	0,9	5,4	- 2,0	- 1,5	- 2,6	- 1,9
Ektepar med 2 barn	2,3	1,3	4,6	0,3	0,5	- 0,7	1,1
Ektepar med 4 barn	2,1	0,5	3,8	1,4	1,4	0,2	2,5
70 000 kroner i 1980							
Enslig	1,7	0,9	5,4	- 2,3	- 1,6	- 2,8	- 2,4
Ektepar med 2 barn	2,2	0,9	4,8	- 0,1	0,2	- 1,0	0,4
Ektepar med 4 barn	2,0	0,2	4,1	0,9	1,0	- 0,1	1,7
80 000 kroner i 1980							
Enslig	1,5	0,5	5,4	- 2,5	- 1,7	- 2,9	- 2,9
Ektepar med 2 barn	1,9	0,3	5,0	- 0,4	- 0,2	- 1,3	0,3
Ektepar med 4 barn	1,8	- 0,2	4,3	0,6	0,7	- 0,4	1,6
90 000 kroner i 1980							
Enslig	1,3	0,5	5,2	- 2,8	- 1,8	- 3,1	- 3,5
Ektepar med 2 barn	1,9	0,5	5,0	- 0,7	- 0,3	- 1,6	- 0,3
Ektepar med 4 barn	1,8	- 0,0	4,3	0,2	0,5	- 0,7	0,9
Med inntekt som for ledende funksjonærer i industrien:							
90.000 kroner i 1980							
Enslig	0,1	- 1,3	3,7	- 3,3	- 1,3	- 4,2	- 4,4
Ektepar med 2 barn	0,7	- 1,1	3,6	- 1,2	0,1	- 2,6	- 1,2
Ektepar med 4 barn	0,7	- 1,5	3,2	- 0,2	0,9	- 1,7	0,1
125 000 kroner i 1980							
Enslig	- 0,7	- 1,9	2,7	- 3,9	- 2,3	- 4,5	- 5,0
Ektepar med 2 barn	0,0	- 1,6	3,1	- 2,3	- 0,8	- 3,3	- 2,9
Ektepar med 4 barn	0,1	- 1,8	2,8	- 1,4	- 0,1	- 2,5	- 1,6
150 000 kroner i 1980							
Enslig	- 1,3	- 2,6	1,9	- 4,0	- 2,2	- 4,7	- 5,1
Ektepar med 2 barn	- 0,6	- 2,3	2,3	- 2,6	- 1,2	- 3,5	- 3,2
Ektepar med 4 barn	- 0,4	- 2,4	2,1	- 1,8	- 0,5	- 2,7	- 2,1
175 000 kroner i 1980							
Enslig	- 1,7	- 3,4	1,4	- 4,1	- 2,7	- 4,9	- 4,8
Ektepar med 2 barn	- 1,1	- 3,0	1,7	- 2,9	- 1,3	- 3,7	- 3,6
Ektepar med 4 barn	- 0,9	- 3,0	1,5	- 2,1	- 0,7	- 3,0	- 2,5

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

I eksemplet med lavlønnsprofil er det tatt utgangspunkt i en lønnstaker med en årslønn på 60 000 kroner i 1980 og som er ansatt i en bedrift hvor den gjennomsnittlige timelønn eksklusive alle tillegg er lavere enn 75 pst. av industriens gjennomsnitt. Det er ikke regnet med noen lønnsglidning i 1979 og 1980. Følgende tillegg er tatt med:

- Generelt tillegg 1. april 1980 på 160 øre pr. time (179 øre fratrasket 19 øre til lavlønnsfondet).
- Lavlønnsstillegget 1. april 1980 på 3 kroner pr. time.
- Tillegg under garantiordningen 1. oktober 1980 på 152 øre pr. time.

Dette gir en lønnsvekst fra 1979 til 1980 på om lag 15 pst.

Av tabell 1.c ser en klart at disse lavlønns-tilleggene innebærer en sterk øking i kjøpekraften for de lavlønnte.

Lønnstakere innen bedrifter med høyere gjennomsnittslønn enn i eksemplet vil få mindre lavlønnsstillegg.

Trygdetakere med minstepensjon

Trygdetakernes inntekter er blitt endret to ganger i 1980, både grunnbeløp og særtillæggs-satser. I januar ble grunnbeløpet hevet med 900 kroner til 16 100. I mai ble det hevet ytterligere 800 kroner til 16 900.

Veksten i grunnbeløpet fra 1979 til 1980 er på 9,4 pst. Særtillæggs-satsene ble hevet med 2 prosentenheter fra 1. januar til 42 pst. for enslige og 41 pst. for ektefeller eller 82 pst. for ektepar samlet. I mai ble særtillæggs-satsen for enslige satt opp med ytterligere 2 prosentenheter til 44 pst. For ektefeller var

det ingen endring i mai. De gjennomsnittlige minstepensjoner i 1980 er på 24 345 kroner for enslige og på 39 339 kroner for ektepar. I 1979 var de på henholdsvis 21 780 kroner og 35 406 kroner. Det gir en vekst fra 1979 til 1980 på 11,8 pst. for enslige trygdetakere med bare minstepensjon og 11,1 for trygdet ektepar med minstepensjon.

Selv med en prisstigning fra 1979 til 1980 på i overkant av 10 pst. vil trygdetakere som mottar bare minstepensjon, ha hatt vekst i disponibel realinntekt.

Tabell 1.d Den nominelle utviklingen i trygdetakernes minstepensjon 1970—80

	Minstepensjon for enslige		Minstepensjon for ektepar	
	Indeks 1970=100	Årlig %vis endring	Indeks 1970=100	Årlig %vis endring
1971	114,0	14,0	115,7	15,7
1972	123,7	8,5	125,5	8,0
1973	133,7	8,1	135,5	8,0
1974	149,2	11,6	151,2	11,6
1975	170,4	14,2	172,9	14,4
1976	196,7	15,4	202,3	17,0
1977	227,5	15,7	236,7	17,0
1978	259,8	14,2	273,7	15,6
1979	278,9	7,4	295,8	8,1
1980	311,7	11,8	328,6	11,1
1970—73		10,2		10,7
1973—77		14,2		15,0
1977—80		11,1		11,6
1970—80		12,0		12,6

Tabell 1.e Endring i disponibel realinntekt 1970—1980 for trygdetakere. Årlig prosentvis endring

	1970-1980	1970-1973	1973-1977	1977-1980	1977-1978	1978-1979	1979-1980
Trygdetakere med bare minstepensjon:							
Enslig	3,7	3,0	4,0	3,1	5,6	2,4	1,4
Ektepar	4,3	3,4	4,7	3,6	7,0	3,1	0,8

Fordi utgiftsforholdene varierer sterkt vil de økonomiske forholdene for pensjonister med bare minstepensjon vise store vekslinger.

Lønnstakere i offentlig virksomhet

Beregningsutvalget har også på vanlig måte foretatt beregninger over utviklingen i disponibel realinntekt for lønnstakere i statlig virk-

somhet med inntektsutvikling som for tre utvalgte grupper som er vist i tabell 1.f.

Anslagene for den nominelle lønnsutviklingen i tabell 1.f bygger på tall for gjennomsnittlig lønnsnivå for hver av gruppene.

Dette innebærer at nivå og endringer i de gjennomsnittlige lønnstallene vil bli påvirket av endringer i sammensetningen av gruppene. Dersom andelen av stillinger med lavere

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

lønn øker fra ett år til et annet, vil anslaget for lønnsstigningen bli trukket nedover, mens en øking i andel stillinger med høyere lønn vil trekke det oppover.

Beregningene som er gjengitt i tabell 1.g viser at offentlig tilsatte får om lag samme utvikling i disponibel realinntekt fra 1979—1980 som tilsvarende grupper i industrien.

Tabell 7.f Utviklingen i nominell inntekt før skatt for utvalgte grupper i statlig virksomhet

	Kontorass./ kontorfullmektig		Fagarbeider i Televerket og NSB		Eksp.sjef/underdir./ byråsjef	
	Indeks 1973=100	Årlig prosentvis endring	Indeks 1973=100	Årlig prosentvis endring	Indeks 1973=100	Årlig prosentvis endring
1974	112,6	12,6	111,2	11,2	110,4	10,4
1975	132,6	17,8	130,3	17,2	130,2	17,9
1976	148,5	12,0	144,9	11,2	141,6	8,8
1977	161,6	8,8	157,5	8,8	150,4	6,2
1978	175,2	8,4	171,2	8,7	159,7	6,2
1979	179,2	2,3	174,5	1,9	162,2	1,6
1980	196,2	9,5	190,2	9,0	175,2	8,0
1973—77		12,7		12,0		10,7
1977—80		6,7		6,5		5,2
1973—80		10,1		9,6		8,3
Gjennomsnittlig års- lønn i 1980 i kroner ..	64 800		75 900		145 600	
Antall lønnstakere i 1979	13 157		4 188		675	

Beregningene bygger på samme virkninger av skatter og på samme prisutvikling som beregningene for lønnstakere i industrien.

Tabell 1.g Utviklingen i disponibel realinntekt for grupper i statlig virksomhet 1973—1980. Gjennomsnittlig årlig vekst

	1973-1980	1973-1977	1977-1980	1978-1979	1979-1980
Inntekt 64 800 kroner i 1980.					
Inntektsutvikling som kontor- assistent/kontorfullmektig:					
Enslig	1,3	4,1	- 2,3	- 3,6	- 1,8
Ektepar med 2 barn	2,0	3,7	- 0,1	- 1,7	1,2
Ektepar med 4 barn	2,2	3,1	1,0	- 0,7	2,5
Inntekt 75 900 kroner i 1980.					
Inntektsutvikling som fagarbeider i Televerket og NSB					
Enslig	0,9	3,7	- 2,7	- 4,0	- 2,6
Ektepar med 2 barn	1,6	3,4	- 0,6	- 2,4	0,4
Ektepar med 4 barn	1,8	2,9	0,4	- 1,4	1,6
Inntekt 145 600 kroner i 1980.					
Inntektsutvikling som ekspedisjons- sjef/underdirektør/byråsjef					
Enslig	- 1,5	1,0	- 4,6	- 5,1	- 4,7
Ektepar med 2 barn	- 0,6	1,5	- 3,3	- 3,9	- 3,1
Ektepar med 4 barn	- 0,3	1,3	- 2,4	- 3,1	- 1,9

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

Jordbruket

Beregningsutvalget har beregnet utviklingen i disponibel realinntekt for jordbruket fra 1975 til 1980. En har regnet tall for enslige og husholdninger med to og fire barn og med skattbare nettoinntekter i 1980 på 60 000 kroner, 75 000 kroner og 90 000 kroner. Det er regnet med en formue på om lag 135 000 kroner i 1980. Formuen er antatt å ha økt i takt med konsumprisindeksen.

Det foreligger som nevnt i avsnitt 1 flere tallsett med forskjellig utvikling i jordbruksinntektene. En har valgt å beregne utviklingen i disponibel realinntekt på grunnlag av inntekt pr. årsverk i gjennomsnitt i følge normaliserte tall fra Budsjettneimnda for jordbruket, se tabell 1.h. Beregningene over ut-

viklingen i disponibel realinntekt er gjengitt i tabell 1.i.

Tabell 1.h Den nominelle inntektsutviklingen i jordbruket 1975—80

	Gjennomsnittsinntekt pr. årsverk ifølge Budsjettneimnda for jordbruket ¹⁾	
	Indeks 1975=100	Arlig prosentvis endring
1976	142,2	42,2
1977	172,6	21,2
1978	187,8	9,0
1979	197,8	5,3
1980	213,2	7,8

¹⁾ Vederlag til arbeid og egenkapital.

Tabell 1.i Endring i disponibel realinntekt i jordbruket. Prosentvis endring

	1975—76 ¹⁾	1976—77 ²⁾	1977—78 ³⁾	1978—79	1979—80
Inntekt i 1980 60 000 kroner					
Enslig	41,0	11,9	- 1,1	- 1,2	- 4,0
Ektepar med 2 barn	35,7	12,2	1,1	0,6	- 0,5
Ektepar med 4 barn	30,3	10,0	1,9	1,3	1,2
Inntekt i 1980 75 000 kroner					
Enslig	40,5	11,5	- 1,5	- 1,6	- 4,7
Ektepar med 2 barn	36,3	11,8	0,4	—	- 1,2
Ektepar med 4 barn	31,6	10,0	1,2	0,7	0,3
Inntekt i 1980 90 000 kroner					
Enslig	39,9	10,7	- 2,2	- 2,4	- 5,2
Ektepar med 2 barn	36,6	11,6	- 0,1	- 0,4	- 2,0
Ektepar med 4 barn	32,4	10,1	0,6	0,2	- 0,5

¹⁾ Ved beregning av skatt i 1975 har en tatt hensyn til fradragsretten for den delen av folketrygdens medlemsavgift som oversteg avgift etter lønnstakersatsen. Videre er tatt med virkningen av lettelsene i skattleggingen av bankinnskott.

²⁾ Medregnet virkningen av heving av beløpet for sparing med skattefradrag.

³⁾ Virkning av heving av barnefradraget i skatt kr. 300 for 1977 som ble vedtatt i 1978 og som først ble utbetalt høsten 1978, er regnet med i disponibel inntekt for 1978.

KAPITTEL 2

Prispolitikk og prisregulering

1. PRISREGULERING

Pris- og inntektsstoppen ble fra årsskiftet 1979/80 avløst av midlertidige forskrifter av 23. november 1979 om prisberegning og meldeplikt og lov om inntektsregulering. I tillegg ble det fastsatt egne prisforskrifter for elektrisk kraft, ytelser fra kommuner og fylkeskommuner, og husrom som ikke nyttes til bolig.

Forskriftene om prisberegning og meldeplikt ga ikke anledning til å kalkulere inn i prisene økte lønnskostnader. I samband med inntektsoppgjøret våren 1980 ble forskriftene endret slik at lønnsutgifter inntil 7,5 prosent av lønnen pr. 31. mars 1980 kunne reknes inn i prisene. Økte sosiale kostnader som følge av nevnte lønnsøkning kunne også kompenseres.

I St.meld. nr. 44 for 1979—80 om bl.a. retningslinjene for prismyndighetenes virksomhet i 1980 ble det uttalt at den stramme dispensasjonspraksis fra prisstopp-perioden skulle føres videre også etter 1. januar 1980. På den annen side ble det også uttalt at en måtte rekne med at næringslivet etter en såvidt langvarig og streng prisregulering, ville måtte føle et stadig sterkere behov for pristilpasninger.

Prisreguleringen som sto ved lag gjennom 1980 må også ses som et ledd i arbeidet med inntektsoppgjørene. Det har vært ført en omfattende kontroll med at bestemmelsene overholdes. Ved utgangen av 1980 har de ekstraordinære prisreguleringene stått ved lag i 2½—3 år. I Nasjonalbudsjettet for 1981 er følgende uttalt vedrørende gjeldende prisreguleringer:

«De midlertidige prisreguleringene har nå stått ved lag i ca. 2½ år. Prisstopp kombinert med inntektsstopp var effektiv i 1979. En antar nå at virkningene på prisstigningen ikke er store nok i forhold til de negative virkningene på strukturen i produksjon og handel til å forsvare en så stram prisregulering utover inneværende år. Regjeringen tar derfor sikte på å avvikle den ekstraordinære prisreguleringen i 1981. Dette gjelder forskriftene om prisberegning og meldeplikt, prisregulering av husrom som ikke nyttes til bolig, prisregulering for ytelser fra kom-

muner og fylkeskommuner og prisregulering for elektrisk kraft m.v.

Det vil imidlertid bli innført meldepliktsordninger på særskilte områder.»

Ved forskrifter av 21. november 1980 er det fastsatt bestemmelser om meldeplikt for pris- og avanseforhøyelser. Forskriftene inneholder bestemmelser om meldeplikt for produsenter og importører med omsetning større enn 15 mill. kr pr. år, og for avanseforhøyelser i veiledende videresalgspriser. Statens pristilsyn er gitt fullmakt til å etablere meldeplikt for tjenesteytende bedrifter.

Forskriftene har som utgangspunkt at de ervervsdrivende selv skal kunne fastsette sine priser og avanser. Det er dog meningen at prismyndighetene skal føre tilsyn med prisutviklingen, bl.a. gjennom meldinger fra de ervervsdrivende om pris- og avanseforhøyelser. Det er derfor fastsatt relativt detaljerte retningslinjer som vil bli lagt til grunn ved prismyndighetenes vurdering av pristilleggene. Det er gitt fullmakter for myndighetene til å gripe inn med forbud overfor forhøyelser, og det vil kunne være aktuelt med inngrep etter forskriftene når ervervsdrivende ved sine pris- og avanseforhøyelser går ut over de retningslinjer som forutsettes lagt til grunn ved vurderingen av forhøyselsene.

I tidligere nevnte retningslinjer for prismyndighetenes arbeid for 1980 og utkast til retningslinjer for 1981 som er til uttalelse når dette skrives, er uttalt at arbeidet med å fremme virksom konkurranse og motvirke skadevirkninger av konkurranseregulerende samarbeid, vil få økt betydning når de direkte prisreguleringer trappes ned. Gjeldende forskrifter på dette området skal vurderes, det samme gjelder de unntak og dispensasjoner som er gitt.

2. KONSUMPRISINDEKSEN

a. Endret (nytt) vektgrunnlag

Konsumprisindeksen er fra og med 15. september 1980 utarbeidet etter nytt vektgrunnlag. Det nye vektgrunnlaget bygger på opplysninger fra forbrukerundersøkelser i årene

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

1977—79. På grunnlag av den sterke interessen som er knyttet til prisutviklingen i 1980 vil Statistisk Sentralbyrå berekne indeksen både etter nytt og gammelt vektgrunnlag ut dette året. Som det går fram av avsnitt b, viser de to indeksene en noe ulik utvikling. Dette har sammenheng med en særlig sterk prisstigning for bl.a. oljeprodukter, gull- og sølvvarer og selskapsreiser. Dette er varegrupper som veier tyngre i det nye vektgrunnlaget enn i det gamle.

b. Utviklingen i konsumprisindeksen

Prisstigningen ble betydelig dempet gjennom 1978 og 1979, i hovedsak som følge av pris- og inntektsstoppen. For detaljer om prisstigningen seinere år, vises det til Beregningsutvalgets rapport våren 1980. Gjennom 1980 har prisstigningen på ny skutt fart. I gjennomsnitt for de 11 første måneder i år var indeksen 10,6 og 10,0 prosent høyere enn tilsvarende periode i fjor, målt etter henholdsvis ny og gammel indeks. Beregningsutvalget anslår den gjennomsnittlige prisstigningen fra 1979 til 1980 til omlag 10,2 prosent målt etter gammel indeks, og noe sterkere etter ny indeks. Veksten i konsumprisindeksen i løpet av 1980 vil bli sterk, anslagsvis 13 prosent, og vil bidra til en betydelig gjennomsnittlig økning fra 1980 til 1981. Ved utgangen

av 1980 antas konsumprisindeksen å ligge 4—5 prosent over gjennomsnittsindeksen for 1980. Alt målt etter gammel indeks.

Også i 1981 er det grunn til vente sterk prisstigning. I Nasjonalbudsjettet for 1981 er økningen fra 1980 til 1981 anslått til å ligge i området 11—12 prosent. Omlag 2½ prosent av dette skyldes økte avgifter og reduserte prissubsidier på matvarer, som er en del av skatteomleggingen for 1981. I tillegg kommer prisøkninger på varer og tjenester i offentlig forretningsdrift.

Den gjennomsnittlige prisstigningen i andre vestlige land fra 1979 til 1980 ser ut til gjennomgående å bli noe sterkere enn i Norge. Det er imidlertid store variasjoner landene i mellom, og en må rekne med at flere land som har spesiell interesse for Norge, vil få en klart lavere prisstigning enn hos oss.

En grundigere gjennomgang av årsaksfaktorer bak prisstigningen vil komme i vårrapporten. Endret vektgrunnlag ved beregningen av indeksen, gjør det foreløpig vanskelig å gi detaljerte beregninger av årsaksfaktorer bak prisstigningen. Materiale viser imidlertid at det er spesielle faktorer som det kan ha interesse å trekke fram.

Tabellen nedenfor viser utviklingen i konsumprisindeksen fordelt etter leveringssektor for perioden nov. 1979—nov. 1980.

Tabell 2.a Konsumprisindeksen — Varer og tjenester etter leveringssektor.
1979 = 100

	Vekt 0/00	Endring i pst. nov. 79— nov. 80
Total	1 000,0	13,1
1. Jordbruksvarer	118,0	15,3
1.1 Mindre bearbeidde	72,8	15,1
1.2 Mer bearbeidde	45,2	15,5
2. Fiskevarer	13,4	13,9
3. Andre norskproduserte konsumvarer	353,2	17,6
3.1 Lite påvirket av verdensmarkedets priser	115,2	12,2
3.2 Påvirket av verdensmarkedet pga. stort importinnhold eller råstoffpris bestemt på verdensmarkedet	104,6	31,6
3.3 Påvirket av verdensmarkedet pga. konkurranse fra utlandet	133,4	10,9
4. Importerte konsumvarer	250,8	7,3
4.1 Uten norsk konkurranse	139,9	5,2
4.2 Med norsk konkurranse	110,9	10,2
5. Husleie	81,2	9,8
6. Andre tjenester	183,4	12,0
6.1 Med arbeidslønn som dominerende prisleier	59,6	13,1
6.2 Også med andre viktige prisfaktorer	123,8	11,7

Kilde: Statistisk ukehefte nr. 51/52/80.

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

Av hovedgruppene har «Andre norskproduserte konsumvarer» hatt den sterkeste prosentvise stigning i perioden nov. 1979—nov. 1980. Som det framgår av tabellen skyldes dette i stor grad at prisene påvirkes utenfra p.g.a. stort importinnhold eller råstoffpris bestemt på verdensmarkedet, se undergruppa 3.2. Her inngår bl.a. vareslagene mineralolje-produkter, og gull- og sølvvarer. Dette er varer som har hatt sterk prisstigning i den seinere tid.

c. Utviklingen i produsentprisindeksen

Tabellen nedenfor viser utviklingen i produsentprisindeksen. Siste året målt over perioden nov. 1979—nov. 1980 steg produsentprisindeksen med 12,7 prosent. I gjennomsnitt for de 11 første månedene i år var produsentprisindeksen 13,5 prosent høyere enn tilsvarende periode i fjor.

Tabell 2.b *Produsentprisindeksen. Stigning i prosent*

	Jan.—nov. 79/ jan.—nov. 80	Nov. 79/ nov. 80
Bergverksdrift	36,9	25,1
Industri	12,8	12,3
Produksjon av:		
Næringsmidler, drikkevarer, tobakk	8,0	13,3
Tekstilvarer, bekledn.varer, lær og lærvarer	8,2	8,1
Trevarer	13,1	15,4
Treforedling, grafiskprod. og forlagsvirksomhet	9,0	9,6
Kjem. prod., mineralolje, kull-, gummi og plastprod.	24,1	19,4
Mineralske prod.	11,8	18,4
Metaller	17,7	6,3
Verkstedprod.	9,1	9,7
Kraftforsyning	10,8	11,0
Totalt	13,5	12,7

KAPITTEL 3

Utviklingen i Norges konkurranseevne

1 LØNSKOSTNADENE I INDUSTRIEN

De samlede lønnskostnader (medregnet sosiale utgifter) utgjør en vesentlig del av kostnadene for de fleste varer og tjenester som framstilles i konkurranse med utlandet. For utviklingen i konkurranseevnen vil derfor lønnsutviklingen, sammen med endringer i arbeidskraftproduktiviteten og kroneverdien, få avgjørende betydning. Som et felles mål for dette brukes ofte lønnskostnadene pr. produsert enhet i industrien. En svakhet ved dette mål er at kapitalkostnadene faller utenfor.

Tallene er derfor best egnet til å gi uttrykk for endringer i konkurransestillingen fra ett tidspunkt til et annet for de mest arbeidsintensive industrigrenene. Dersom det skjer

store endringer i en rekke andre kostnader kan dette påvirke industriens konkurranseevne sterkt. Den renteutvikling som har skjedd i Norge og i andre land, bl.a. som ledd i en mer aktiv pengepolitikk, er et vesentlig moment i denne sammenheng.

I utvalgets rapport nr. 1, for mars 1980 ble det gjort detaljert rede for årsakene til svekkelsen i Norges konkurranseevne i løpet av 1970-årene, bl. a. utviklingen i lønnskostnadene, valutakursene og produktiviteten.

I tabell 3. a er vist et samlet mål for utviklingen i lønnskostnadene i norsk industri sammenliknet med kostnadsutviklingen i andre land for perioden 1970—1980.

Tabell 3.a Lønnskostnadene pr. produsert enhet i norsk industri i forhold til våre viktigste handelspartnere.¹⁾

	1970	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980
Indeks	100	107,2	110,5	119,9	128,7	134,9	126,7	119,5	119,4
Endringer i prosent fra året før		4,9	3,1	8,5	7,3	4,8	- 6,1	- 5,7	- 0,1

¹⁾ Tallene er beregnet som forholdet mellom lønnskostnader pr. produsert enhet i norsk industri og et veiet gjennomsnitt (IMF-vekter) av lønnskostnadene (målt i norske kroner) pr. produsert enhet i industrien i andre OECD-land. Se for øvrig fotnote 1, tabell 3.b.

Kilde: For 1973—1977 rapport nr. 1, mars 1980 fra Det tekniske beregningsutvalg (NOU 1980: 16), for 1978—1980 Nasjonalbudsjettet 1981 (som bygger på opplysninger fra OECD, Norges Bank og Statistisk sentralbyrå).

Den bedringen i vår kostnadsposisjon som startet i løpet av 1977 og fortsatte i de to følgende årene 1978 og 1979, synes å ha stoppet opp i 1980, jfr. tabell 3. a. I tabell 3. b er gjengitt detaljerte tall fra Nasjonalbudsjettet 1981 over lønnskostnader for en del land i de siste tre årene. Tallene i tabell 3. b viser at nasjonalbudsjettet for året 1980 regner med om lag samme stigning i lønnskostnadene pr. produsert enhet i norsk industri som for våre viktigste konkurrenter.

Som omtalt i kapittel 1 om lønnsutviklingen, regner imidlertid Beregningsutvalget med at den nominelle lønnsveksten for industrien fra 1979 til 1980 vil bli om lag 1 prosent høyere

enn lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 1981. Samtidig vil vi sannsynligvis få en svakere utvikling i produksjon og produktivitet i norsk industri enn forutsatt i Nasjonalbudsjettet. På denne bakgrunn regner Beregningsutvalget nå med at stigningen i lønnskostnadene pr. produsert enhet i norsk industri fra 1979 til 1980 kan bli et par prosent høyere enn regnet med i Nasjonalbudsjettet, eller om lag 8 prosent. Men samtidig ser det ut til at en tilsvarende oppjustering må gjøres i tallene for våre viktigste handelspartnere; selv om en ennå ikke kan belyse utviklingen i detalj, er det grunn til å tro at lønnsveksten også her jamt over vil bli sterkere og produk-

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

Tabell 3.b Lønnskostnader pr. produsert enhet i industrien. Prosentvis endring fra året før

	IMF vekter ¹⁾	Lønnskostn. i nasjonal valuta			Valutakurs- utvikling overfor norske kroner			Lønnskostn. i norske kroner		
		1978	1979	1980 ²⁾	1978	1979	1980 ²⁾	1978	1979	1980 ²⁾
Belgia	2,2	1,6	—	3,4	11,4	3,0	—	13,2	3,0	3,4
Canada	3,3	2,9	8,9	9,5	- 8,1	- 6,1	- 2,6	- 5,4	2,3	6,7
Danmark	6,3	8,9	8,7	9,4	7,3	1,2	- 7,8	16,8	10,0	0,9
Frankrike	8,5	7,8	8,5	11,7	7,4	2,3	- 0,4	15,8	11,0	11,3
Italia	3,1	12,7	11,3	17,3	3,0	- 1,3	- 4,1	16,1	9,9	12,5
Nederland	4,3	1,6	- 0,6	1,9	11,7	4,1	- 0,4	13,5	3,5	1,5
Storbritannia	13,6	16,7	12,7	18,6	8,2	6,8	5,4	26,3	20,4	25,0
Sverige	13,9	2,4	- 0,4	7,0	- 2,5	1,8	- 1,1	- 0,2	1,4	5,8
Sveits	1,1	2,1	- 1,6	0,8	32,5	3,3	- 2,2	35,3	1,6	- 1,4
Vest-Tyskland	16,4	1,4	0,7	2,9	13,8	5,8	- 0,2	15,4	6,5	2,7
Østerrike	1,4	0,7	- 1,3	1,4	12,1	4,9	2,2	12,9	3,5	3,6
Japan	15,7	- 0,7	1,9	1,4	26,2	- 7,6	- 8,1	25,3	- 5,8	- 6,8
USA	10,2	8,4	6,8	9,0	- 1,5	- 3,4	- 3,6	6,8	3,2	5,1
Norges viktigste handelspartnere	100,0	5,4	4,6	7,7	9,2	1,0	- 1,8	15,1	5,6	5,8
Norge								8,1	- 0,4	5,7
Endringer i relativ lønnskostnad pr. prod. enhet for norsk industri ³⁾								- 6,1	- 5,7	- 0,1

¹⁾ Disse vektene angir den samlede konkurransemessige betydning de ulike landene har for norsk tradisjonell eksport. De angir både den betydning landene har som direkte avtakere av norske eksportprodukter og den rolle de spiller som konkurrenter i tredje land. Vektene er laget med basis i 1975.

²⁾ Anslag.

³⁾ Viser forholdet mellom stigningen i kostnadene i norsk industri og stigningen i det veide gjennomsnittet for kostnadene hos våre viktigste handelspartnere.

Kilde: Nasjonalbudsjettet 1981 (som bygger på materiale fra OECD, Norges Bank og Statistisk sentralbyrå).

tivitetsutviklingen svakere enn lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet 1981.

Alt i alt mener derfor Beregningsutvalget at det fortsatt er grunn til å regne med om lag samme øking i lønnskostnadene pr. produsert enhet i industrien i Norge fra 1979 til 1980 som gjennomsnittlig for våre viktigste handelspartnere, slik som angitt i Nasjonalbudsjettet 1981. Dette gjelder når sammenlikninger skjer på årsbasis. Derimot er det grunn til å tro at utviklingen gjennom 1980 har vært ugunstig for Norge, slik at norsk industri har en svakere konkurranseposisjon ved årets utgang enn den hadde ved inngangen til året.

Beregningsutvalget finner grunn til å understreke at beregninger av utviklingen i de relative lønnskostnader nødvendigvis har store

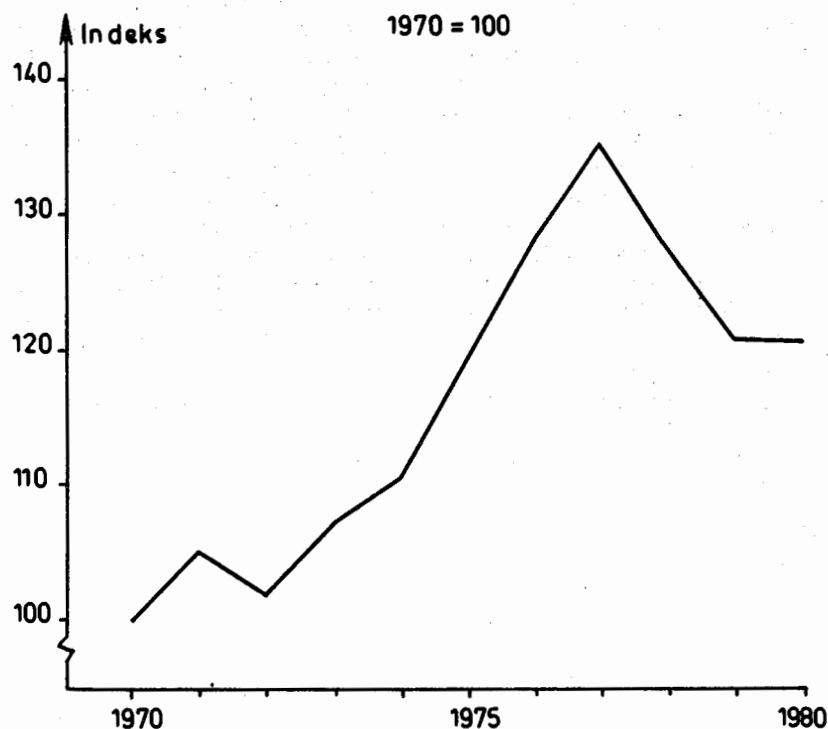
usikkerhetsmarginer. Konklusjonene ovenfor må derfor tolkes med varsomhet.

Selv med den betydelige bedring som har skjedd i de siste årene, ligger lønnskostnadene likevel klart høyere enn i første del av 1970-årene. Uttrykt på denne måten ligger nivået for lønnskostnadene i norsk industri i 1980 om lag 20 prosent høyere i forhold til våre konkurrentland enn i 1979, se figur 3.1. Tallene viser at vi i de siste årene har vunnet igjen mellom en tredjedpart og halvparten av det relative tapet en har hatt siden 1970.

Som vist i tabell 3. b er det store forskjeller i kostnadsutviklingen for de enkelte land, og selv et veiet gjennomsnitt vil derfor ikke gi fullgodt uttrykk for den endrede konkurranse-situasjon norsk industri vil stå overfor.

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

Figur 3.1 Lønnskostnader pr. produsert enhet i norsk industri i forhold til våre viktigste handelspartnere. Indekser

En rekke av våre viktigste handelspartnere, bl. a. gjelder dette Vest-Tyskland og Japan, ventes å få en klart gunstigere kostnadsutvikling enn Norge i 1980. I Sverige, som nå er vår viktigste handelspartner, venter en å få om lag samme utvikling som i Norge. Den særlig sterke stigningen i kostnadene i Storbritannia ventes å fortsette.

2 KURSUTVIKLINGEN FOR NORSKE KRONER

I rapport nr. 1 fra mars 1980 fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene er det gitt utførlig omtale av kursutviklingen i de seinere årene, både når det gjelder utviklingen i kronas internasjonale totalverdi i gjennomsnitt (effektiv verdi) og utviklingen for en del sentrale valutaer.

De internasjonale valutamarkedene har som helhet vist en rolig utvikling i de to siste årene. Selv om kursene for flere valutaer har endret seg en god del, har likevel nettoutslagene for denne perioden under ett vært gjennomgående små. Den rolige utviklingen på valutamarkedet de to siste årene har i stor grad sammenheng med utvidet valutapolitisk samarbeid mellom en rekke av de større indu-

strilandene, bl. a. omfattende inngrep i valuta-markedene fra sentralbankene. Valutaforholdene siden i fjor høst har ellers vært sterkt påvirket av den kraftige hevingen av rentenivået i Europa og USA. Selv om valutaforholdene fremdeles er ganske rolige, innebærer den kraftige stigningen i oljeprisene en stadig usikkerhet.

Den effektive kursen på amerikanske dollar gikk sterkt opp i begynnelsen av året, men har seinere falt tilbake til sitt tidligere leie ved utgangen av 1979. Tyske mark og sveitsers franc har hittil i år vist mindre svingninger. Ved inngangen til siste kvartal i år lå disse valutaenes verdi noe lavere enn ett år før både effektivt og i forhold til dollar, men var om lag uendret i forhold til norske kroner. Japanske yen som viste et betydelig fall gjennom året 1979 og fram til sommeren 1980, har siden vært i stadig oppgang.

Innenfor det europeiske valutasamarbeidet (EMS) var det nødvendig med intervensjoner for å støtte verdien av tyske mark da den nådde nedre grense i slangen i slutten av første kvartal i år. Siden har mark styrket sin relative stilling. Franske franc har siden utgangen av 1979 ligget høyt i slangen og har i løpet av inneværende år krevd intervensjoner

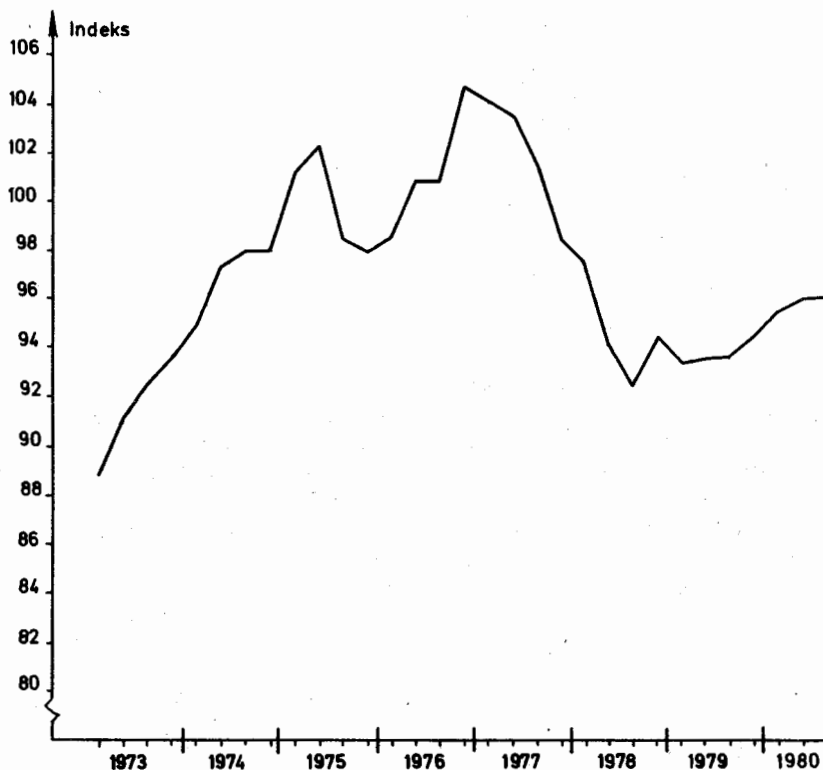
for å holde seg under øvre grense i slangesamarbeidet. Verdien av britiske pund har fortsatt å stige hittil i år både i forhold til valutaene i EMS, amerikanske dollar og norske kroner. Denne oppgangen skyldes at det har vært en betydelig kortsiktig kapitalinngang som følge av at rentenivået er skrudd opp på et meget høyt nivå og økte inntekter fra oljevirksomheten i Nordsjøen.

Forholdene omkring norske kroner har vært rolige siden vi gikk over fra medlemsskap i det såkalte slangesamarbeidet til det såkalte valutakurvsystem i desember 1978. Denne overgangen synes å ha medført at krona i mindre grad enn tidligere trekkes med ved internasjonal valutauro.

Et samlet bilde av utviklingen i kronas internasjonale verdi — den såkalte effektive kurs — i årene 1976 til 1980 er vist i figur 3.2. Tallene er framkommet ved at en har veid sammen kronekursen i forhold til 20 enkeltvalutaer for våre viktigste konkurrenter. I figuren betyr stigende kurve øking i kronas internasjonale verdi, og fallende kurve nedgang i kronas verdi. Kurvetilknytningen innebærer at kronas verdi holdes fast i forhold til et veid gjennomsnitt av valutaene til våre viktigste handelspartnere. Det er derfor små bevegelser i dette totalbildet av kronas internasjonale verdi i de to siste årene sammenliknet med tidligere år.

Som helhet har norske kroner — når vi ser

Figur 3.2 Totalbilde av kursutviklingen for norske kroner. (Veid effektiv kurs¹⁾)

¹⁾ Kurven er kommet fram ved at en har veid sammen kursendringene for valutaene til de 20 land som er Norges viktigste konkurrentland. Kurven viser prosentvis avvik fra den veide gjennomsnittlige kroneverdien i 1975.

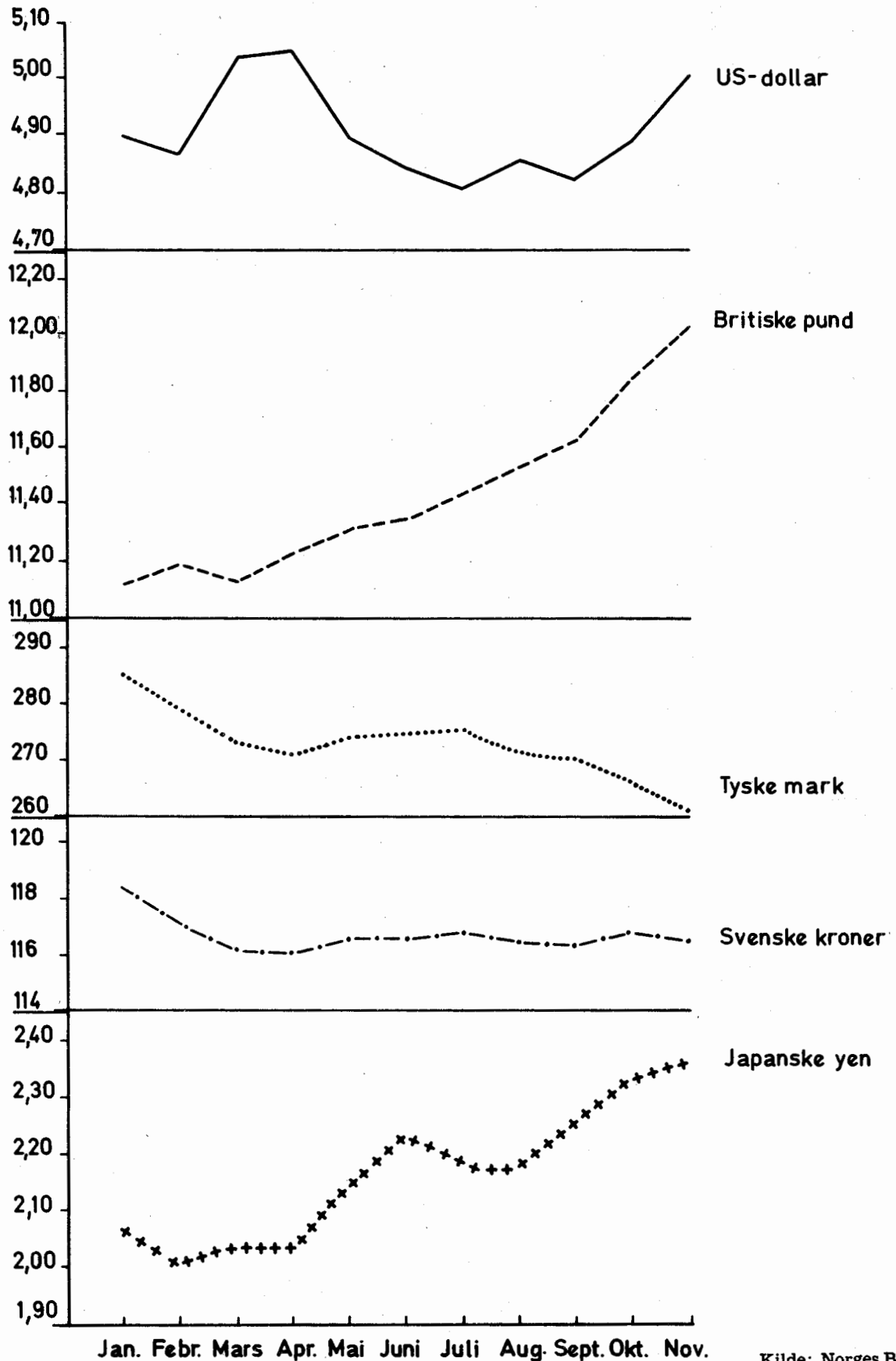
Kilde: Norges Bank.

på dens internasjonale totalverdi i gjennomsnitt — vist stor stabilitet siste året. Som vi ser av figur 3.2 har det gjennomsnittlige kurset for krona vist en viss oppgang fra midten av fjoråret. Stram likviditet i banksystemet, høy innenlandsk rente og de økte oljeinntektene fra Nordsjøen har gitt stor valutainngang og press oppover på kroneverdien. Den

rolige utviklingen for krona har derfor vært avhengig av en betydelig og vedvarende støtte fra Norges Bank. Norges Bank har altså måttet kjøpe valuta for å dempe den store etterspørselen etter krona og dermed tendensene til kursoppgang.

I tredje kvartal 1980 lå kroneverdien (den effektive kurs, regnet som veid gjennom-

Figur 3.3 Salgskurser i Oslo. (N.kr pr. enhet) for US dollar, britiske pund, tyske mark og svenske kroner

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

snitt i forhold til andre valutaer), om lag 3,9 pst. under gjennomsnittsverdien for 1975 og om lag 5,1 pst. under verdien i desember 1976, da krona nådde sin høyeste internasjonale verdi (i 1970-årene).

Ser vi på utviklingen i kronekursen i løpet

av de tre første kvartalene i 1980 sammenliknet med viktige enkeltvalutaer, har det vært til dels sterke svingninger, jfr. fig. 3.3. Dette gjelder i første rekke for britiske pund, dollar og japanske yen.

KAPITTEL 4

Konjunktursituasjonen

1 VERDENSØKONOMIEN

Den internasjonale økonomiske utviklingen preges fortsatt av virkningene etter de sterke oljeprisstigningene i perioden desember 1978 til sommeren 1980, med svak økonomisk vekst og sterk prisstigning.

I Vest-Europa er samlet produksjon og etterspørsel i nedgang, i første rekke som følge av svak økonomisk utvikling i Storbritannia og Italia og noe svakere vekst i Vest-Tyskland. I disse tre landene er det særlig investerings- etterspørselen som viser svikt, men også volumet av det private konsumet er i nedgang. I Vest-Tyskland og Storbritannia er arbeidsløsheten i særlig kraftig oppgang. I Frankrike

gir innenlandsk etterspørsel vekstimpulser, og samlet produksjon er i svak oppgang. Prisstigningen er fortsatt kraftig i de fleste land, men stigningstakten er gjennomgående avtakende.

I USA er det enkelte tegn som tyder på at økonomien kan ha kommet over tilbakeslaget. Produksjon og etterspørsel som var i kraftig nedgang gjennom første halvår i år, har tatt seg opp igjen i løpet av sommeren. Men industriproduksjonen er fortsatt i nedgang, og tallet på arbeidsløse er høyt (8 mill.) og endret seg lite. Prisstigningen har avtatt i de siste måneder, men er fortsatt høy. Alt i alt ser det når dette skrives ut til at nedgangen

Tabell 4.a Utviklingen i konsumprisene i OECD-området. Prosentvis endring

	IMF- vekter	Årlig gj.snitt 1970—78	Fra foregående år 1979	1980 ¹⁾	Vekst de siste 6 måneder til sept. 1980, regnet i årlig rate ²⁾	1980— 1981 ¹⁾
Belgia	2,2	7,8	4,5	7,0	5,5	7,0
Canada ⁴⁾	3,3	7,6	9,1	10,0	11,5	10,0
Danmark	6,3	9,6	9,6	13,0	10,7	9,5
Frankrike ⁴⁾	8,5	9,0	10,8	14,0	12,8	12,0
Italia ⁴⁾	3,1	13,0	14,8	21,0	18,4	16,0
Nederland	4,3	7,8	4,2	6,5	7,0	6,3
Storbritannia ⁴⁾	13,6	13,2	13,4	16,0	14,8	13,0
Sverige	13,9	8,9	7,2	13,0	11,5	10,0
Sveits	1,1	5,3	3,6	4,2	5,1	3,8
Vest-Tyskland ⁴⁾	16,4	5,2	4,1	5,5	3,7	4,5
Østerrike	1,4	6,6	3,7	6,4	5,8	5,5
Japan ⁴⁾	15,7	9,8	3,6	6,5	9,3	5,0
USA ⁴⁾	10,2	6,7	11,3	10,5	10,2	10,5
Veid gjennomsnitt handelspartnere	100,0	8,8	7,9	10,5	10,0	9,0
OECD totalt ⁴⁾		8,5	10,1	11,0	10,7	10,0
— Sju store ⁴⁾		8,1	9,1	10,7	10,3	9,5
— Norge		8,1	4,8	10—10,5	12,2 ³⁾	11—12

¹⁾ Anslag.

²⁾ Ikke sesongkorrigert.

³⁾ Vekst i siste 6 måneder til oktober 1980, regnet i årlig rate.

⁴⁾ Prisstigning i privat forbruk etter nasjonalregnskapsdefinisjoner for 1980 og 1981.

Kilde: OECD og nasjonale kilder.

i samlet produksjon fra 1979 til 1980 vil bli svakere enn regnet med tidligere i år.

I Japan holder fortsatt etterspørselen og produksjon seg bedre oppe enn i de fleste vestlige industriland. Utenlandsetterspørselen viser fortsatt oppgang, men veksten blir svakere. Investeringssetterspørselen er trolig i ferd med å ta seg opp, mens konsumetterspørselen endrer seg lite eller er i svak oppgang. Industriproduksjonen er i svak nedgang, men arbeidsløsheten er lav og forholdsvis stabil. Stigningstakten i priser og kostnader er lav og avtakende.

Arbeidsløsheten for hele OECD-området er fortsatt høy og tiltakende og vil med de konjunkturutsikter som foreligger kunne øke ytterligere. Internasjonale organisasjoner regner med at arbeidsløsheten i første halvår 1981 kan komme opp i 23 millioner eller høyere.

Også prisstigningen er fortsatt sterk i nesten alle vest-europeiske land og i USA, men stigningstakten er gjennomgående avtakende. Tendensene til avdempet pris- og kostnads-

vekst vil etter de siste opplysningene fra OECD fortsette i 1981. Men dette avhenger av at en unngår nye prishopp for olje. Ifølge de siste opplysninger fra OECD-sekretariatet regnes det nå med en stigning i konsumprisene i OECD-området under ett på 10 pst. fra 1980 til 1981 eller om lag det samme som ble lagt til grunn i nasjonalbudsjettet, se tabell 4.a.

Den økonomiske politikken i de større vestlige industrilandene har fortsatt som sitt hovedmål å dempe inflasjonen og den innenlandske etterspørselen og å styrke betalingsbalansene. De siste opplysninger som foreligger gir ikke grunn til å tro at den økonomiske politikken i de større industrilandene vil bli endret nevneverdig i mer ekspansiv retning. For flere av de mindre OECD-landene begrenser underskottene i utenriksøkonomien i stigende grad muligheten til å føre en mer aktiv økonomisk politikk. Av det samlede OECD-underskottet på nær 80 milliarder dollar i 1980, regner OECD-sekretariatet med at 35

Tabell 4.b Utviklingen i bruttonasjonalproduktet, import og industriproduksjon i OECD-området. Prosentvis endring.

	Eksport- vekter 1979	Årlig gj.snitt 1970—78	Fra foregående år		
			1979	1980 ¹⁾	1981 ¹⁾
BNP:					
Belgia	2,3	3,4	2,4	1,6	1,0
Danmark	10,2	2,7	3,5	- 1,0	1,0
Finland	3,7	2,7	7,2	6,0	3,3
Frankrike	4,9	3,9	3,3	1,5	1,0
Italia	3,3	2,8	5,0	4,0	- 0,5
Nederland	4,9	3,3	2,3	0,5	0,5
Storbritannia	19,5	2,3	1,5	- 3,0	- 1,5
Sverige	22,0	1,4	3,8	2,3	1,5
Vest-Tyskland	17,6	2,7	4,5	2,0	0,2
Japan	2,6	5,3	5,9	5,1	4,0
USA	9,0	3,3	2,3	- 0,7	1,0
Veid gjennomsnitt Norges					
viktigste handelspartnere		2,6	3,4	0,8	0,6
OECD totalt		3,4	3,3	1,2	1,0
— Sju store		3,6	3,5	1,1	1,0
— Andre OECD-land		3,3	2,7	1,6	1,5
Norge		4,6	3,2	3,6	0,8
Import:					
Norges viktigste handelspartnere		6,0	10,5	4,5	2,5
Industriproduksjon:					
Norges viktigste handelspartnere		2,0	4,8	- 0,5	- 0,5

¹⁾ Anslag.

Kilde: OECD og nasjonale kilder.

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

milliarder eller 45 pst. vil falle på de små landene. De små lands underskott vil ikke avta nevneverdig fra 1980 til 1981, mens OECD-underskottet antas å gå ned med hele 33 milliarder dollar.

I det norske nasjonalbudsjettet for 1981 er det lagt til grunn en vekst i OECD-området fra 1980 til 1981 på om lag 1 pst. Dette er om lag samme vekst som for 1980, men betydelig lavere enn i de to foregående årene 1978 og 1979. De siste anslagene for den økonomiske veksten som foreligger fra OECD og nasjonale kilder for 1981 og som er gjengitt i tabell 4.b viser om lag samme vekst for hele OECD-området samlet som da nasjonalbudsjettet ble lagt fram. Dette forutsetter moderat, men tiltakende oppgang i produksjonen gjennom neste år. Beregningsutvalget vil understreke at utsiktene for den internasjonale økonomiske utvikling er betydelig usikre — og trolig har usikkerheten økt de siste månedene. Selv om det etter Beregningsutvalgets mening er fare for at konjunkturforbedringen kan svekkes, finner en ikke grunnlag for å avvike fra de siste anslagene fra OECD.

I de land som betyr mest for norsk eksport, bl.a. Vest-Tyskland, Storbritannia og Sverige, regner OECD nå med lavere vekst i samlet produksjon enn organisasjonene gjorde da nasjonalbudsjettet ble lagt fram. Dette oppveies av at det nå ventes litt sterkere vekst enn tidligere regnet med i USA. For våre viktigste handelspartnere regner OECD nå med en vekst på om lag 0,5 pst. for 1981. Etter et fall i industriproduksjonen i hele OECD-området på om lag 0,5 pst. i 1980, ventes en svak øking i 1981. Nedgangen i industriproduksjonen i de land som betyr mest for norsk økonomi vil fortsette også i 1981. Nedgangen er nå anslått til om lag 0,5 pst. eller om lag det samme som i 1980.

Etter Beregningsutvalgets mening peker de siste opplysningene om de internasjonale utsiktene i retning av noe svakere vekstimpulser fra utlandet til norsk økonomi i 1981 enn forutsatt i nasjonalbudsjettet.

2 NORSK ØKONOMI

Den realøkonomiske utviklingen

Den økonomiske politikken i Norge har i 1980 være en videreføring av politikken i de to foregående årene 1978 og 1979. Det har fortsatt være et viktig siktemål å holde en lav veksttakt i den innenlandske etterspørselen. Det har vært ført en stram kredittpolitikk. De økte oljeinntektene sammen med den økonomiske politikken har ført til en betydelig bedring i vår utenriksøkonomi.

I tabell 4.c er vist utviklingen i en del realøkonomiske hovedstørrelser i de siste årene sammen med anslag for utviklingen i 1980 og 1981. Tallene er hentet fra nasjonalbudsjettet for 1981.

Konjunkturbildet høsten 1980 er preget av en forholdsvis svak vekst i etterspørsel og produksjon og litt øking i arbeidsløsheten. Det er mulig at det har funnet sted et svakt konjunkturuomslag nedover. Alt i alt synes likevel utsiktene for norsk økonomi i 1981 i hovedtrekk å være slik som det ble lagt til grunn i nasjonalbudsjettet.

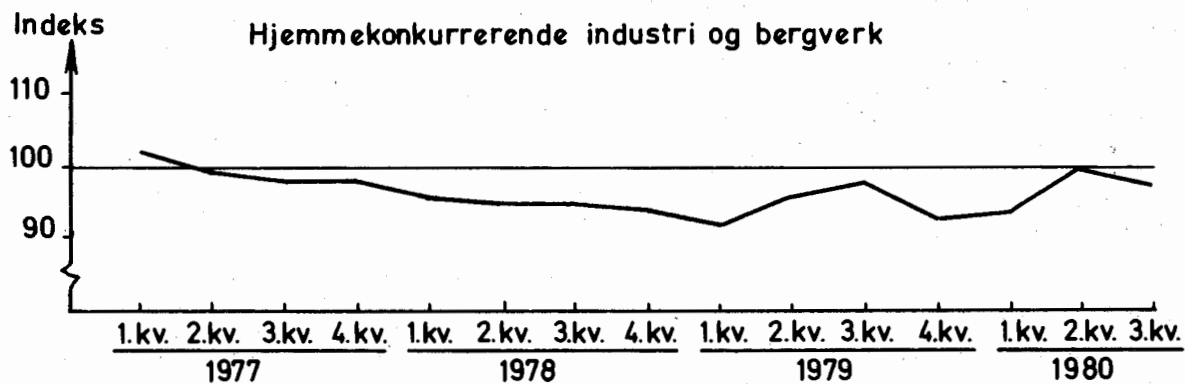
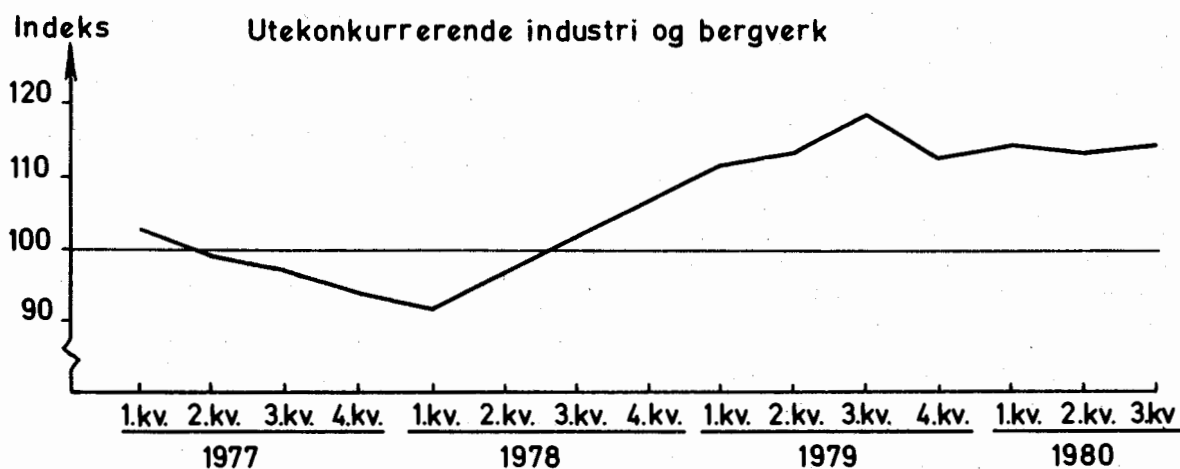
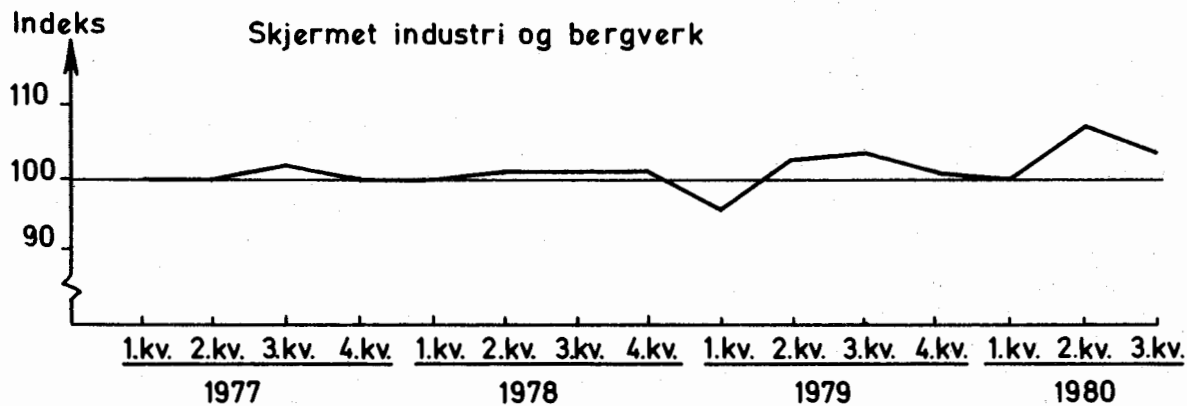
Det er nå tvilsomt om den underliggende tendensen i industriproduksjonen fortsatt peker oppover. I den fase vi nå befinner oss i bremses veksten i samlet industriproduksjon av svikt i eksportvareproduksjonen, men den trekkes oppover av vekst i produksjonen av investeringsvarer for hjemmemarkedet.

De siste opplysninger tyder på at industriproduksjonen kan øke med om lag 1 pst. i 1980. Dette er noe mindre enn lagt til grunn i nasjonalbudsjettet og henger sammen med at vareeksporten i høstmånedene har utviklet seg svakere enn tidligere antatt.

For industrien regnes det med liten eller ingen vekst i produksjonen i 1981. Etter dette vil fortsatt industriproduksjonen målt i volum ligge 1 til 2 pst. under nivået for 1974. Den svake produktivitetsutviklingen i norsk industri ventes å fortsette. For utekonkurrerende industri kan det neppe ventes nevneverdig produktjonsvekst i 1980. Utover i 1981 vil avtakende utenlandsetterspørsel etter hvert kunne føre til svakere vekstimpulser for denne delen av industrien. Den hjemmekonkurrerende del av industrien er fortsatt i en vanskelig stilling. Krisen i skipsbyggingindustrien preger fortsatt utviklingen i verkstedindustrien. I 1981 vil det dessuten skje en nedgang i leveranser av utstyr til oljevirksomheten. Bl.a. på bakgrunn av den bedring en har hatt i industriens relative kostnadsposisjon fra og med 1977 regnes det likevel bare med en moderat produktjonsnedgang i hjemmekonkurrerende industri i 1981.

Etter en meget kraftig vekst i disponibel realinntekt i Norge i to år på rad, regner nasjonalbudsjettet med en nedgang på om lag 0,5 pst. i 1981. Veksten i netto nasjonalproduktet vil bidra positivt. Bytteforholdet, eller forholdet mellom øking i eksportpriser og importpriser, antas igjen å bidra negativt etter en positiv utvikling i 1979 og 1980. Men en øking i oljeprisene kan komme til å endre dette bildet noe. En økende del av den innenlandske produksjon vil gå med til å dekke økte nettorenter og stønader til utlandet.

Figur 4.1 Produksjonsindeks for industri og bergverk, Sesongkorrigerte kvartalstall. 1975=100

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

Den årlige bedringen en har hatt i driftsbalansen siden 1977 er ventet å stoppe opp i 1981 ifølge nasjonalbudsjettet. Mens driftsbalansen er anslått til å vise et overskott på om lag 4 milliarder kroner i 1980, regner nasjonalbudsjettet med et underskott på om lag 3 milliarder kroner i 1981. De siste opplysninger som foreligger kan tyde på et noe større overskott for 1980 og et noe lavere underskott for 1981 enn lagt til grunn i nasjonalbudsjettet. I 1977 hadde vi et underskott på driftsbalansen på om lag 27 milliarder kroner.

Den seneste utviklingen peker i retning av at verdien av vareeksporten utenom råolje og skip er anslått noe høyt i nasjonalbudsjettet. Som nevnt foran må det regnes med at markedene i utlandet for tradisjonelle norske eksportvarer vil komme til å vise en svak utvikling i 1981. Det kan derfor etter Beregningsutvalgets mening være grunn til en viss nedjustering av de gjennomsnittlige vekstrater for vareeksporten i 1980 og 1981 sammenliknet med nasjonalbudsjettet.

Slik Beregningsutvalget alt i alt bedømmer utsiktene for 1981 antar en at nasjonalbud-

Tabell 4.c Utviklingen i noen realøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis endring

	Regnskap				Anslag ¹⁾	
	1975—1976	1976—1977	1977—1978	1978—79	1979—1980	1980—1981
Privat konsum	6,1	6,9	- 3,8	0,7	1,5	2,0
Offentlig konsum	7,4	4,9	5,0	2,2	4,9	4,2
Bruttoinvesteringer i						
fast kapital	10,1	3,6	- 12,9	- 8,7	4,2	3,5
Sjøfart og olje-						
virksomhet	23,3	- 11,6	- 46,0	- 32,4	23,5	9,4
Annet	5,0	10,5	- 1,0	- 4,1	0,6	2,2
Innenlandsk bruk av						
varer og tjenester (inkl.						
lagerinvesteringer)	7,6	3,5	- 6,9	2,8	3,2	2,7
Herav uten investerin-						
ger i sjøfart og olje-						
virksomhet	6,0	5,2	- 3,1	4,7	2,3	2,3
Eksport	11,3	3,6	8,7	- 0,4	5,2	- 0,5
Tradisjonelle varer	10,3	- 5,5	6,1	8,6	1,4	0,1
Annet	12,0	10,5	10,4	- 6,1	7,6	- 0,9
Import	12,3	3,4	- 13,5	- 1,5	3,2	3,2
Tradisjonelle varer	10,0	7,5	- 9,9	5,2	5,4	0,4
Annet	16,0	- 2,6	- 19,4	- 13,7	- 1,2	8,8
Bruttonasjonalprodukt ..	6,8	3,6	3,3	3,2	4,1	1,0
Herav uten sjøfart						
og oljevirksomhet	4,6	3,0	0,6	2,5	1,6	2,0

¹⁾ Kilde: Nasjonalbudsjettet 1981.

sjettets anslag for utviklingen i produksjon og etterspørsel kan opprettholdes inntil videre, kanskje kan de justeres svakt nedover. Veksten i den innenlandske etterspørselen utenom sjøfart og oljevirksomhet er i nasjonalbudsjettet anslått til om lag 2¼ pst. i 1981 eller om lag det samme som i 1980. Nasjonalbudsjettet regner med en stigning på 4,2 pst. i offentlig forbruk og om lag 2 pst. i privat forbruk fra 1980 til 1981. Etterspørselsutviklingen innenlands er nå trolig en god del avhengig av forutsetningene for utviklingen i det private forbruket. Beregningsutvalget vil

framheve at prognosen for utviklingen i det private forbruket må ses på som særlig usikker. Det har skjedd store endringer i spareraten for konsumentene i de senere årene. Det er muligheter for kraftige justeringer i regnskapstallene for de to siste årene. Det er derfor vanskelig å anslå utviklingen i sparerate og privat forbruk.

Investeringsetterspørselen utenom sjøfart og oljevirksomhet vil øke i 1981, etter en svak utvikling i 1980. Det regnes med at de samlede bruttoinvesteringene i fast realkapital vil bli 3,5 pst. høyere i 1981 enn i 1980. Den inter-

nasjonale økonomiske utviklingen og muligheten for en noe mindre gunstig fortjenesteutvikling i slutten av 1980 og inn i 1981 kan peke i retning av om lag uendrede investeringer i volum fra 1980 til 1981 i industrien. Veksten var på hele 20 pst. i 1980 og 15 pst. i 1979. I offentlig forvaltning derimot regner nasjonalbudsjettet med nedgang i investeringene. Det er også forutsatt en betydelig nedgang i investeringsaktiviteten i oljevirksomheten.

Samlet produksjonsvekst i norsk økonomi er i nasjonalbudsjettet anslått til 1 pst. neste år mot om lag 4 pst. i år. Holder vi sjøfart og oljevirksomhet utenfor er veksten anslått til 2 pst. i 1981 mot om lag 1,5 pst. i 1980.

Tallet på arbeidsløse viste stigning både i august, september og oktober i forhold til de samme månedene året før. Arbeidsløsheten har økt fra et gjennomsnitt på om lag 21 500 i første halvår i år til om lag 24 400 ved utgangen av november. For året under ett regner en med en gjennomsnittlig arbeidsløshet på vel 22 000 personer eller om lag det samme som forutsatt i nasjonalbudsjettet. I lys av de internasjonale konjunkturtsiktene kan en få noe økende arbeidsløshet i første del av 1981.

For 1981 under ett regner en likevel fortsatt med lav arbeidsledighet i størrelsesorden 1,5 pst. av arbeidsstyrken. I nasjonalbudsjettet ble sysselsettingsveksten målt i årsverk anslått til om lag 0,5 pst. i 1980. Veksten i antall personer ble satt til 1 pst. Tall fra arbeidskraftundersøkelsen fram til tredje kvartal i år kan tyde på at sysselsettingsveksten vil bli noe høyere enn dette. For 1981 regner en fortsatt med en sysselsettingsvekst på om lag 0,5 pst. målt i årsverk.

Utviklingen i utenlandsprisene

Prisene på norske eksport- og importvarer har økt kraftig i de to årene 1979 og 1980.

Stigningen var betydelig sterkere enn i de nærmest foregående årene. Denne sterke stigningen i utenlandsprisene, særlig for importprisene, har i betydelig grad påvirket den økonomiske utviklingen i Norge også i 1980. Beregningsutvalget skal derfor i det følgende belyse utviklingen i utenlandsprisene i noe større detalj. Tabellene 4.d og 4.e viser utviklingen i norske importpriser og utvalgte norske eksportpriser fra 1978 og fram til tredje kvartal 1980.

Av importen har prisindeksen for gruppen brennstoffer vist den klart sterkeste økingen fra 1979 til 1980. (Tabell 4.d). En betydelig del av denne gruppen er oljeimport. Bearbeidede varer har hatt den svakeste prisøkningen. For import i alt uten skip steg prisindeksen 14,7 pst. fra januar—september 1979 til januar—september 1980 og 10 pst. fra tredje kvartal 1979 til tredje kvartal 1980. I nasjonalbudsjettet er den gjennomsnittlige økingen fra 1979 til 1980 anslått til 16,7 pst.

Prisindeksen for eksport av mineralolje og mineraloljeprodukter har økt med knapt 60 pst. fra januar—september 1979 til den samme perioden i 1980. Fra tredje kvartal 1979 til tredje kvartal 1980 har prisøkningen vært om lag 38 pst.

Prisindeksen for eksport av kjemiske grunnstoffer har i samme periodene økt med henholdsvis 22 pst. og 3,5 pst. Det har også vært en markert prisøkning på eksporten av papirmasse og avfall. I de to nevnte periodene steg prisindeksen for eksport av varer utenom råolje, gass, oljeboringsplattformer m.v. og skip med henholdsvis 14,7 pst. og 9,7 pst. I nasjonalbudsjettet er den gjennomsnittlige økingen fra 1979 til 1980 for denne varegruppen anslått til 12 pst.

Figur 4.2 viser kurver for importprisindeksen for varer utenom skip og eksportprisindeksen for tradisjonelle varer (utenom råolje, gass, oljeboringsplattformer m.v. og skip).

Tabell 4.d Prisutviklingen for utvalgte grupper av importvarer

	Prosentandel av vareimporten 1979	Prosentvis endring		
		1978—1979	Gj.sn. jan.—sept. 1979—gj.snitt jan.—sept. 1980	3. kv. 1979—3. kv. 1980
Matvarer, drikkevarer og tobakk	7	4,2	14,4	10,0
Råvarer unntatt brenselstoffer	8	11,6	15,7	11,8
Brenselstoffer	16	28,7	53,9	42,2
Bearbeidede varer	69	7,0	9,0	7,2
Import i alt uten skip		10,4	14,7	10,0

Kilde: Månedstatistikk over Utenrikshandelen.

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

Tabell 4.e Prisutviklingen for utvalgte grupper av eksportvarer

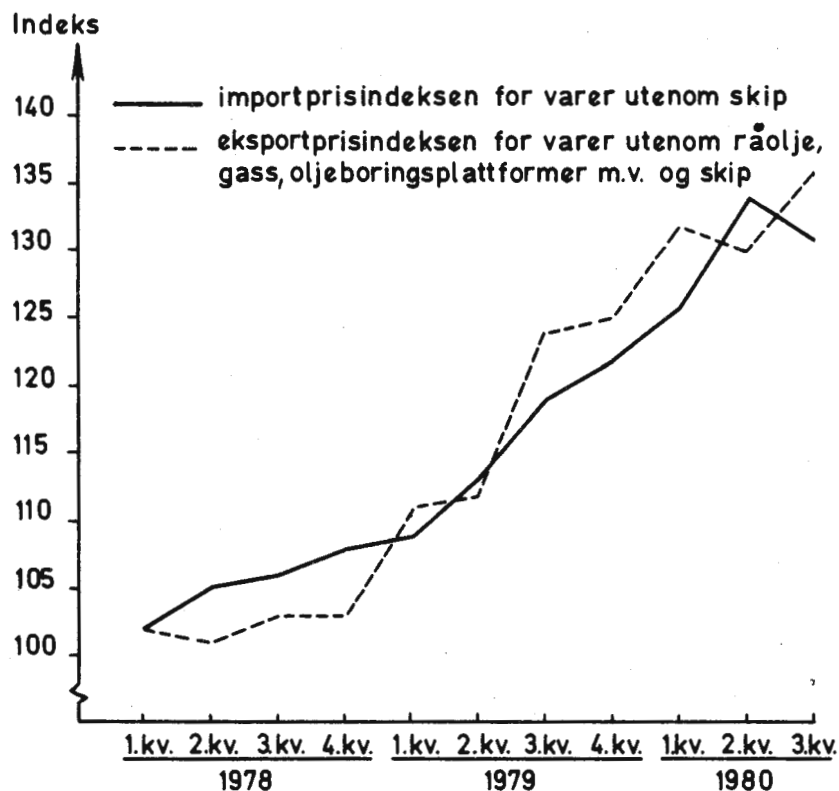
	Prosentandel av vareeksporten 1979	Prosentvis endring		
		1978—1979	Gj.sn. jan—sept. 1979—gj.snitt jan.—sept. 1980	3. kv. 1979—3. kv. 1980
Fiske og fiskevarer	5,7	3,6	14,4	10,3
Papirmasse og avfall	1,5	18,3	19,3	19,1
Malmer og avfall av metall	1,6	8,1	14,9	7,6
Mineralolje og mineraloljeprodukter	26,7	53,1	59,2	37,7
Kjemiske grunnstoffer og forbindelser ..	0,8	38,3	21,7	3,6
Kunstgjødsel	1,6	7,5	12,8	14,1
Papir og papp	4,4	11,8	12,8	11,7
Jern og stål	5,7	21,6	12,8	4,6
Metaller unntatt jern og stål	10,8	21,4	21,7	14,8
Maskiner og transportmidler uten oljeplattformer m.v.	9,7	- 7,5	3,7	9,1
Forskjellige ferdigvarer	3,2	9,4	8,9	13,7
Eksport i alt uten skip		17,2	31,5	22,7

Kilde: Månedstatistikk over Utenrikshandelen.

Den internasjonale prisutviklingen i 1981 vil særlig være avhengig av den økonomiske politikk landenes regjeringer vil føre og de priser OPEC-landene vil sette på sine råoljeprodukter. De opplysningene som foreligger om de internasjonale utsiktene viser at infla-

sjonstakten i internasjonal økonomi vil fortsette å avta noe også inn i 1981. Her er imidlertid som nevnt usikkerheten stor når det gjelder utviklingen på oljemarkedet. I nasjonalbudsjettet er prisstigningen for tradisjonell norsk eksport fra 1980 til 1981 anslått til 5,5

Figur 4.2 Importprisindeksen og eksportprisindeksen. (Gjen.snitt 1977=100)

Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981

pst. på årsbasis. Norske eksportpriser er i høy grad avhengig av konjunkturutviklingen og utviklingen i råvarepriser, men også norske kostnadsforhold vil kunne påvirke eksportprisene. Den noe svakere veksten som er ventet hos våre handelspartnere, se foran, kan tyde på at veksten i eksportprisene for 1980 kan bli litt lavere enn tidligere regnet med og dette kan også innebære en viss demping i eksportprisveksten fra 1980—81 sammenliknet med nasjonalbudsjettet. For prisene på vareimport utenom skip regner nasjonalbudsjettet med en stigning på nær 10 pst. i 1981.

Disse anslagene for utenlandsprisene i 1981 bygger på forutsetninger om at inflasjonstakten internasjonalt vil fortsette å avta utover i 1981. Beregningsutvalget har foran understreket at usikkerheten om prisutviklingen er stor, særlig når det gjelder oljeprisene.

Utviklingen i markedsandelene for konkurranseutsatt industri

I tabell 4.7 er gitt en sammenstilling av utviklingen i en del økonomiske hovedstørrelser hos våre handelspartnere som er viktige for etterspørslen etter norske eksportvarer. Svekelsen av konkurransevnen i norsk industri i de nærmeste årene før 1977 førte som kjent til tap av markeder i betydelig omfang til

utenlandske konkurrenter, både på eksportmarkedene og på hjemmemarkedet. I løpet av de to-tre siste årene har industrien gjenvunnet noe av sin konkurransevne, som omtalt i kap. 3 pkt. 1. Beregninger over utviklingen i de norske andelene på hjemmemarkedet, omtalt i utvalgets vårrapport 1980, kan tyde på at nedgangen har stoppet opp. Nyere beregninger foreligger ikke, og en viser til utvalgets vårrapport 1980 hvor det er gitt en detaljert omtale av utviklingen i markedsandelene på hjemmemarkedet.

På eksportmarkedet sett under ett har det funnet sted en viss gjenvinning av norske markedsandeler i de to årene 1978 og 1979 (se tabell 4.f). Veksten i den tradisjonelle norske vareeksporten i de to årene var om lag 2 pst. poeng større enn veksten i Norges eksportmarkeder. Mye av forklaringen på denne gjenvinningen ligger trolig i konjunkturoppgangen ute, særlig for en del konjunkturfølsomme lagervarer. For de to årene 1980 og 1981 tyder de siste prognosene på at vår eksportvekst vil ligge klart lavere enn markedsveksten ute, i tabell 4.f beregnet til i alt 5—7 pst. lavere for begge årene under ett.

For 9-års perioden 1972 til 1980 sett under ett viser vår samlede eksport av tradisjonelle varer en øking på 24 pst., mens importøkningen hos våre viktigste avtakerland har vært på om lag 50 pst. i samme periode.

Tabell 4.f Norges vareeksport og veksten i våre eksportmarkeder. Prosentvis volumendring

	1972-73	1973-74	1974-75	1975-76	1976-77	1977-78	1978-79	1979-80	1980-81
Norges eksport av varer utenom skip, råolje, naturgass og oljeplattform m.v.	- 11,0	- 0,7	- 12,5	10,3	- 5,5	6,1	8,6	1,4 ²⁾	0,1 ²⁾
Norges viktigste eksportmarkeder ¹⁾	11	2	- 5	8	3	5	10,5	4,5 ²⁾	2,5 ²⁾
Bruttonasjonalprodukt hos våre handelspartnere					1,4	3,0	3,4	1,5—1	0,5
Industriproduksjonen hos våre handelspartnere					0,2	2,3	4,8	- 0,5	- 0,5

¹⁾ Veiet gjennomsnitt av veksten i total vareimport (varer utenom olje) til Norges viktigste handelspartnere. Vektene er de respektive lands gjennomsnittlige andel av Norges vareeksport

²⁾ Anslag fra Nasjonalbudsjettet 1981.

Kilde: Økonomisk Utsyn, Nasjonalbudsjettet 1981, OECD.

NOU

Norges offentlige utredninger 1980 og 1981

Statministeren:

Nedgradering og offentliggjøring. NOU 1980: 51.

Departementet for handel og skipsfart:

Finansiering og styring av eksportvirksomhet. NOU 1980: 31.
NORIMPOD's virksomhet. NOU 1980: 44.
Uteregistrering av skip og Skipsfartens egenkapital. NOU 1980: 45.

Finans- og tolldepartementet:

Rentepolitikk. NOU 1980: 4.
Distriktsskatteloven. NOU 1980: 5.
Om desentralisering av Industribanken m.v. NOU 1980: 13.

Fiskeridepartementet:

Arbeidstid i fiske. NOU 1980: 22.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet:

Demokrati og politiske ressurser. NOU 1980: 7.
Om grunnlaget for inntektsoppgjørene 1980. NOU 1980: 16.
Om arbeidet med levekårsoppsaml, NOU 1980: 20.
Dagspressens bruk av telekommunikasjoner. NOU 1980: 21.
Bruk av skjemaer og standardbrev overfor publikum. NOU 1980: 26.
Foreløpig grunnlag for inntektsoppgjørene 1981. NOU 1981: 1.

Forsvarsdepartementet:

Forsvarets skyte- og øvingsfelter II. NOU 1980: 34.

Industridepartementet:

Åpninger m.v. etter masseuttak. NOU 1980: 56.

Justis- og politidepartementet:

Slotmaskiner. NOU 1980: 9.
Distriktsrettene — herreds- og byrettene i framtiden. NOU 1980: 12.
Lov om selskaper m.v. NOU 1980: 19.
Varetekstfengsling. NOU 1980: 28.
Produktansvaret. NOU 1980: 29.
Samliv uten vigsel. NOU 1980: 50.
Begrensning av rederansvaret. Passasjerbefordring. NOU 1980: 55.

Kirke- og undervisningsdepartementet:

Elektroniske massemedier i fremtidens samfunn. NOU 1980: 36.
Kulturbygg. NOU 1980: 57.

Kommunal- og arbeidsdepartementet:

Eierleiligheter. NOU 1980: 6.
Kommunal tomteformidling. NOU 1980: 8.
Arbeid for psykisk utviklingshemmede. NOU 1980: 27.
Statens attføringsinstitutter. NOU 1980: 32.
Sysselsetting og arbeidsmiljø i 80-årene. NOU 1980: 33.
Tjenesteboliger. NOU 1980: 35.
Lokaliseringssmønstre for oljetilknyttet virksomhet sør for 62° N.
NOU 1980: 39.
Skyss av skoleelever. NOU 1980: 48.
Valg av arbeidstid. NOU 1980: 52.

Landbruksdepartementet:

Mjølkeproduksjonen. NOU 1980: 2.
Langtransport av tømmer i Norge. NOU 1980: 3.
Granbarkbiller II. NOU 1980: 14.
Tømmertransport i kyststrøk. NOU 1980: 30.
Saltedfeltene. NOU 1980: 40.
Tysfjordfeltet. NOU 1980: 41.
Revisjon av gjerde- og beltelovgivning. NOU 1980: 49.

Miljøverndepartementet:

Støybegrensning ved Fornebu. NOU 1980: 17.
Sand og grus. NOU 1980: 18.
Naturvern i Norge. NOU 1980: 23.

Olje- og energidepartementet:

Varer og tjenester til oljevirksomheten. NOU 1980: 1.
Muligheter og konsekvenser ved petroleumssunn nord for 62° N.
NOU 1980: 25.

Samferdselsdepartementet:

Langtidsplan for Televerket. NOU 1980: 10A.
Vedlegg til langtidsplan for Televerket. NOU 1980: 10B.
Reisekontrakter. NOU 1980: 24.
Innenriks transport av gods med jernbane. NOU 1980: 38.
Store standardferjer. NOU 1980: 43.
Helikoptertrafikken i Nordsejen. NOU 1980: 46.

Sosialdepartementet:

Folketrygd og petroleumsvirksomhet. NOU 1980: 11.
Oppsøkende barne- og ungdomsarbeid. NOU 1980: 37.
Omstreiferne. NOU 1980: 42.
Medisinsk attføring. NOU 1980: 47.
Vern av urbefolkninger. NOU 1980: 53.
Deltidspensjon og færtidspensjon fra folketrygden. NOU 1980: 54.

Utenriksdepartementet:

Politikk i UNESCO. NOU 1980: 15.

STORTING OG REGJERINGENS PUBLIKASJONER

Stortinget

Utgiver alle stortingssaker, som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Stortingets forhandlinger

Utgiver alle stortingssaker, som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Utdalingsproposisjon

Regjeringens forhandlinger
Abonnement kr. 10.— pr. årlig utgitt tilsendt.

Dokumenter

Utgiver alle stortingssaker, som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Innstillinger til Stortinget

Stortingets forhandlinger, utgitt av de enkelte propo-
sitioner og innstillinger og utgitt av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Innstillinger til Utdalingsproposisjon

Stortingets forhandlinger, utgitt av de enkelte propo-
sitioner og innstillinger og utgitt av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Regjeringen

Utgiver alle stortingssaker, som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Saker og saker

Utgiver alle stortingssaker, som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Lover

Utgiver alle stortingssaker, som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Publikasjoner fra Storting og Regjering

Utgiver alle stortingssaker, som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Abonnement

Utgiver alle stortingssaker, som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Stortingssaker

Utgiver alle stortingssaker, som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

Utdalingsproposisjon

Nye og eldre utgaver av alle stortingssaker, som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget, og alle stortingssaker som er vedtatte av Stortinget.

UNIVERSITETSFORLAGET